

Купалле ў Ляневе 🕝 3

Hiba ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

NR INDEKSU 366714

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 27 (2877) Год LVI

Беласток, 3 ліпеня 2011 г.

Цана 2,50 зл. (у тым VAT 5%)

PL ISSN 0546-1960

У мінулую суботу пачалося на Беласточчыне адзначание свята Купалы. На восьмай ужо па чарзе "Купалінцы" гулялі чыжавяне, а наступны выпуск "Купальночкі" ў Залуках Гарадоцкай гміны адкрылі песняй-гімнам свята ("Купалінка") калектывы трох мясцовых пакаленняў: "Каліна", "Калінка" і "Каліначка". У найбліжэйшую суботу можна будзе прыняць удзел у купальскіх гульнях у Белавежы.

"Ніва" выбралася на залучанскую "Купальночку". Залукі гэта адна з найбольш актыўных вёсак у беларускай частцы Беласточчыны. Традыцыйна тут сарганізавалі гэтае свята ў свежаадноўленым амфітэатры, пад непублічнай пачатковай школай. Яе арганізатарамі былі Гарадоцкі цэнтр культуры, згуртаванне "Залукі над Супраслю" і калектыў "Каліна" ды яе кіраўнік Мар'янна Апановіч. Апрача калектываў з Залук выступілі народныя спевакі з Каракуль, Агароднічак, Студзянак, Крынак і Беластока. Зоркай былі "Прымакі", а да танцаў ігралі "Жубры". Анна Філіпчук з "Каліны" сказала нам:

— Ездзім з выступленнямі на розныя святы. У апошні час мы былі на вясковым свяце ў Каракулях. Гэтае свята выпадае на Яна, ды мы робім яго так, як сёлета — калі нам падыходзіць. У мінулую суботу былі мы на Свяце Гарадка, а ў гэтую — мы на нашай "Купальночцы". Калісьці ў нас не было якіхсьці асаблівых абрадаў звязаных з гэтым свя-

Юрка Хмялеўскі, дырэктар Гарадоцкага цэнтра культуры сказаў:

Гэтае свята з'яўляецца працягам нашай беларускай традыцыі. У яго час у Залуках выступаюць перш за ўсё калектывы з беларускім рэпертуарам.

I адзначыў:

— Так склалася гісторыя, што доўгія гады, а можа і стагоддзі, тут не святкавалася Купалля ў такі спосаб, як можна гэта ўбачыць цяпер. Аднак, прынялося яно тут і мае тут свае карані. Гэтае старадаўняе свята ўсяго славянскага свету, а нават — як даказваюць навукоўцы — і германскага. Калі набліжаліся карацейшыя ночы, людзі верылі, што маюць яны нейкую магію, таямніцу. Гэта была нагода для гульняў, таксама маючых містычны фон. У Залуках традыцыйна дзяўчаты з каляровымі вянкамі ідуць над Супрасль, дзе іх пускаюць на ваду. Заўжды знойдуцца маладыя хлопцы, што кідаюцца па іх у рэчку, нават калі вада халодная, верачы, што дзякуючы злоўленаму вянку знойдуць сабе партнёрку. Хлопцы скачуць таксама праз кастры, як калісь бывала.

Мар'янна Апановіч:

- Скокі праз агонь — сімвалічныя. У агні спальваюцца грахі і ўсялякае зло. Традыцыйным звычаем у ноч Купалы з'яўляюцца пошукі папараць-кветкі.

Наталля Міранчук з калектыву "Арляне" з Орлі:

— Дзяўчына, якая знайшла б папараць-кветку, не магла б ёю падзяліцца, бо была б нешчаслівай.

Віктар Паплаўскі з Залук пад амфітэатр прыйшоў са сваёй некалькігадовай пляменніцай Малгосяй. Спецыяльна на гэтую нагоду кветкі на яе вяночак збіралі ў полі:

– Задума саргнізаваць у нас свята Купалы выйшла ад залучанскіх жанчын. Адбывалася яно ў Белавежы, ды чаму не можа быць у нас? Яшчэ мая бабуля казала, што калі хто ў гэтую ноч вылавіць з рэчкі вянок, той напэўна хутка ажэніцца.

Ляснік-пенсіянер з саракагадовым стажам Яўген Сідчук з Гарадка прыехаў у Залукі з сяброўкай Верай з Гайнаўкі:

— Мы тут трэці ці чацвёрты раз і заўжды тут файная атмасфера. На іншых тутэйшых вёсках гэтага свята няма, бо і мала там людзей. Тут яшчэ нараджаюцца!

Спадарыня Вера дадала:

- Наколькі ведаю, было гэта яшчэ паганскае свята. Бываем на ім таксама ў Белавежы і ў Дубічах-Царкоўных над вадасховішчам Бахматы.

Трох мужчын з Навасёлак не скрывалі: "Мы тут, бо сюды прыязджаюць свае людзі!".

Крыху нас задзівіла Ірэна Кошэль з калектыву "Мальвянкі" са Студзянак (кіраўнік Яўгенія Гурко):

– Я родам з-пад Чаромхі. Была я раней у калектыые "Родына". Цяпер спяваю ў "Мальвянках" і перакладваю для нашага ансамбля на беларускую мову ўкраінскія песні. А знаходжу іх слухаючы Радыё Рацыя, асабліва ў Падляшскім канцэрце пажаданняў!

Грамадскую і культурную дзяячку Іаанну Чабан з дуэту "Зараніца" з Крынак яшчэ перад выступленнем сустрэлі мы ў характэрным, кідаючымся ў вочы,

— Баваўняныя кашулі пашылі мы на ўзор старых, дзевятнаццацівечных. Спадніцы — дасталі з куфра спадарыні Веры Карпач па яе бабулі. Паясы трапілі да нас з Мінска.

Пры нагодзе, Іаанна Чабан запрасіла ўсіх на 1 ліпеня ў бібліятэку ў Крынках на сустрэчу з выводзячымся з Падліпак гісторыкам, археолагам і вядомым у свеце эколагам Міраславам Куклікам, дырэктарам Музея Пуцкай зямлі:

 Такіх людзей, што родам з ваколіц Крынак, мусім у сябе папулярыза-

Калі размаўлялі мы са спадарыняй Іааннай Чабан і іншымі ўдзельнікамі залучанскай Купальночкі, з амфітэатральнай сцэны чулася:

— Удзельнікам гэтага свята гарантуецца шчасце і багацце!

Дуброва-Беластоцкая, Саколка, Гарадок, Беласток, Бельск-Падляшскі, Гайнаўка, Чаромха, Сямятычы

Высокае, Бераставіца, Свіслач, Брузгі, Гародня, Ваўкавыск, Шчучын, Масты, Лунна

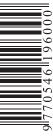

Янаў-Падляшскі, Белая-Падляшская, Тарэспаль, Кодань

Брэст, Кобрын, Жабінка, Маларыта

Białoruskie Radio Racja ut. Ciepta 1/7 15-472 Bialystok e-mail: info@racyja.com

tel. (+48) 85 676 80 20

Апошні метр

Паміж начальнікамі саюзнай дзяржавы зноў непаразуменні. На гэты раз кіраўнік беларускай дзяржавы не зразумеў, чаму яго расійскі калега не наведаў "последнего метра нашего Отечества". Так кіраўнік Беларусі назваў Брэсцкую крэпасць. І, выступаючы перад журналістамі, паскардзіўся, што Мядзведзева ён запрашаў наведаць Брэст у сумную гадавіну пачатку вайны, але не ведае, па якіх прычынах той праігнараваў абавязак прысутнічаць там, дзе за гонар пабываць успрымалі такую мажлівасць і Ельцын, і нават Пуцін.

Беларускае тэлебачанне адразу падхапіла гэтую тэму і паказала ды расказала як кепска жывуць расійскія ветэраны вайны, якія ахвяры панёс беларускі народ у тую вайну і як расійскія СМІ няправільна асвятляюць падзеі ў Беларусі. Маўляў, замест грандыёзнага ўсенароднага мерапрыемства ў Брэсце, яны паказвалі на фоне выпадковых мінакоў нешматлікія зборышчы нечым незадаволеных маладзёнаў, якія сабраліся па закліку ў сацыяльных сетках, і да якіх далучыліся беспрацоўныя няўдачнікі. Нават пералічылі некалькі прозвішчаў затрыманых і аштрафаваных маладых людзей, указаўшы суму штрафу і абавязкова дадаўшы, што кожны пералічаны парушальнік парадку гэта беспрацоўны чалавек. Праўда, зусім нядаўна з гэтых жа экранаў гучала, што з беспрацоўем у нас праблем няма, ды гэта ўжо іншая гісторыя.

А гэтая гісторыя з наведваннем Брэсцкай крэпасці мела свой працяг. Праўда, дыктары беларускага тэлебачання не палезлі глыбока ў гісторыю. Яны не сталі гаварыць пра тайныя дамовы Савецкага Саюза і гітлераўскай Германіі, не ўзгадалі і пра тое, што тут, па вуліцах Брэста, у 1939 годзе, 22 верасня, ганаровым маршам па цэнтральнай вуліцы прайшліся падраздзяленні 19-га матарызаванага корпуса Вермахта, якім кіраваў гітлераўскі генерал танкавых войск Гейнц Гудэрыян, і падраздзяленні 29-й асобнай танкавай брыгады Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, пад камандаваннем сталінскага камбрыга Сямёна Крывашэіна. Тады ў Брэсце, на сумесным парадзе, сустрэліся савецкія і нямецкія ваякі. А якую ж ролю яны адвялі беларусам? Пра гэта дыктары таксама не ўзгадалі. Прамаўчалі пра жидасныя рэпрэсіі, якія пачаліся адразу пасля афіцыйнай перадачы Брэста і Брэсцкай крэпасці са шчодрых кіпцюроў гітлераўцаў у цэпкія лапы бальшавікоў. Не ўспомнілі пра падпісаную СССР і Германіяй дамову пра дэмаркацыйную лінію. Ні слова пра эшалоны беларусаў, якіх вывозілі некуды на ўсход.

Беларускае тэлебачанне таксама не сказала ні слова і пра тое, што, драпаючы ад нядаўняга фашысцкага саюзніка, летам 1941 года маскоўскія кіраўнікі зусім забыліся, што ў Брэсцкай крэпасці байцы сцякаюць апошняй крывёй і ім патрэбна хоць нейкая падтрымка або чалавечны загад. Нават не заікнуліся, што беларусы ў гэтую вайну з-за таго, што да вайны не мелі сваёй незалежнай дзяржавы, трапілі добраахвотна або пад прымусам у вайсковыя падраздзяленні практычна ўсіх ваюючых плыняў, што вымушаныя былі ваяваць не толькі са шматлікімі агрэсарамі розных фарбаў але і супраць сваіх суайчыннікаў.

Замест аналізу тых падзей і абмеркавання нейкіх лагічных высной, афіиыйныя СМІ сталі абмяркойваць прычыны ненаведання Брэста Мядзведзевым. І ніхто не задай, здавалася б, простага пытання: а навошта ён там ивогуле патрэбны? Можа ён там так жа патрэбны, як былі ў 1939 годзе патрэбныя Крывашэін і Гудэрыян.

З апошняй інфармацыі афіцыйных беларускіх СМІ мы ведаем, што расійскія алігархі хочуць і трубы забраць, і шахты купіць за палову кошту, і яшчэ нешта хапнуць, хіба нават тое, чаго мы не маем. А лабіруе іх інтарэсы не хто іншы, а расійскі кіраўнік.

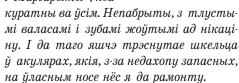
Можна, канешне, было б дзеля справядлівасці ўзгадаць, што яшчэ семнаццаць гадоў таму беларуская апазіцыя дакладна апісала што так і будзе. І што пачаўшаяся са знішчэння мовы і тагачаснай сімволікі справа скончыцца продажам маёмасці і стратай незалежнасці. Толькі вось гэта на блакітных беларускіх экранах не абмяркоўваецца. Як і тое, чаму гэтую частку Берасцейскай зямлі назвалі апошнім, а не першым метрам нашай Бацькаўшчыны.

Віктар САЗОНАЎ

Смак горкага шакаладу

Рэчы і справы калісь найважнейшыя заціраюцца ў нашай свядомасці; іх абрысы блякнуць, адсланяючы тое, што стаяла за імі непарушным і што раптам паказваецца ў сваёй непасрэднай велічыні. Нельга, аднак, траціць пільнасці. Можа, тое адслоненае таксама штосьці засланяе. Тое, што ведаем і што называем, заўтра ўбачым інакшым, паслязаўтра інакш назавем. Мы — пакалечаныя. Але, як напісаў Варгас Льёса, "трэба свае хібы насіць як каралеўскае аблачэнне, са спакоем, як арэол, які не прыкмячаем, прытвараючыся, што яго не бачым. Толькі сілуэты пакалечаных не размываюцца ў мутнай празрыстасці атмасферы. Краса з'яўляецца цудоўным дэфектам формы". І гэта ёсць Праўда. Можам яшчэ паверыць, што яна такой ёсць. Бо наша марнасць гэта адзіная прычына, каб знайсці апору ў Праўдзе, якая, насуперак нашым жаданням, неазначана, як гейзенбергскі элемент: ведаем, што ёсиь, але ж не ведаем, што ёсиь ёю ды дзе яна ёсиь. Ці гэта не падстава да адчаю? Або злосиі?! Толькі ці пад уплывам благіх эмоцый не паводзім сябе так, быццам бы тое, што было іх прычынай, было канцом усяго; было чымсьці канчатковым і непарушным? Але ж непарушная толькі смерць і толькі яе трэба трактаваць з поўнай сур'ёзнасцю. Эмоцыі — перад яе няўхільнасцю — на нішто не здадуцца. Ды няхай тая мудрасць не засланяе нам рэчаіснасці. Мудрасць павінна быць празрыстай. І, мабыць, гэта і ёсць уся Праўда, якую адзін паэт — бо толькі паэт мог на гэта адважыцца — назваў Богам. Ну, хіба што яму так сказалася выпадкам шчаслівым выпадкам.

Адносна пытання выпадку, дык у апошні час я вельмі шмат думаў пра А. І, сапраўды, сустрэў яе пасля многіх гадоў на пешаходным пераходзе. Можа таму тая выпадковасць гэта толькі какецтва Лёсу? А. была як заўсёды прыгожая і ў чымсьці дзявоцкая; і як заўсёды акуратненька гарманічная — вываксаваныя боцікі міла стукаталі ў тратурар, акуратны плашчык, блузачка адпрасаваная без аднаго загібу, спаднічка плісаваная... Нават яе прычоска ляжала акуратна ў павевах жулікаватага ветру. Выглядаў я пры ёй як Кароўеў з "Майстра і Маргарыты", неа-

Так вось, убачыўшы А., я адчуў як мне кальнула ў сэрца. Чаму ж? Мы ж свае справы ўладзілі наймудрэй як маглі і рассталіся ў сяброўстве. Дык адкуль той боль? Яго сэнс адкрыўся мне, калі я прыклаў да нашага спаткання габрэйскі дзеяслоў "яда", тлумачаны як "знаць", "спазнаць". Трэба мець на ўвеце аднак тое, што "яда" выказвае не нейкае інтэлектуальнае спазнанне, а найглыбейшую цесную сувязь, напрыклад, такую, што спалучае жанчыну і мужчыну ў іх найінтымнай блізкасці. "Яда" адхіліла заслону. Цяпер ведаю, што да канца жыцця буду шкадаваць тае беззваротна ўпушчанай хвіліны, калі А. з бязмежным даверам адкрылася перада мною. Адкрылася быццам студня гатовая аддаць сваю найчысцейшую ваду — аж да свайго дна. Аднак трэба было дасведчыць мне шмат учыненых дурнотак і дурнот, каб зразумець, што такая хвіліна здараецца толькі раз, адзіны раз у жыцці. Так было з А. Заглыбляўся я ў яе як бестурботны жораў і, грукочучы вядром аб зруб магчымага, чэрпаў, ненасытны, з крыніцы жаночай душы. Ды што ж — глупствы, дурнотачкі... раздзялілі нас. Праз пару гадоў звязаўся я з іншай жанчынай. Яна таксама аддала мне ўсё, што ў ёй засталося. І ані кроплі болей. Хтось іншы вычарпаў яе душу, можа нават гэтага не прыкмеціўшы.

Аб чым мы маглі б размаўляць з А. пасля столькіх гадоў? Бо ж не аб таемных справах. Таму пакепліваючы з ёю быццам той булгакаўскі Кароўеў, гэты звычайны дзяк і царкоўны рэгент у акулярах з трэснутым шкельцам, пра тое, хто мае з'есці шакаладку, якую нам далі ў кавярні да кавы, я стараўся засланіць тое, чаго нельга было выказаць што аддаў бы душу д'яблу за адзіную, магчымую толькі раз хвіліну. А фаўстаўскія вяртанні немагчымыя. Папхнуў я шакаладку да А. і, не падымаючы вачэй, сказаў: "З'еш яе. Яна твая". Адно столькі змог.

Міраслаў ГРЫКА

Вачыма еўрапейца

Польскае прэзідэнцтва

Вось і сталася. Польшча ачольвае Раду Еўрасаюза. Прэзідэнцтва будзе працягвацца шэсць месяцаў. Найважнейшай задачай Польшчы будзе старшыняванне працам Рады Еўраса-

юза і яе органаў (камітэтаў і рабочых груп) ды сустрэчам Еўрапейскай рады. Лучыцца гэта перш за ўсё з арганізаваннем шматлікіх сустрэч на розных узроўнях. Польшча будзе таксама ў гэты час прадстаўляць Раду перад іншымі ўстановамі ЕС, між іншым перад Еўрапейскай Камісіяй і Еўрапарламентам ды ў стасунках з трэцімі дзяржавамі і міжнароднымі арганізацыямі пры супрацоўніцтве з высокім прадстаўніком па справах замежнай палітыкі і бяспекі ды камісарам па справах вонкавых зносін. Урад Польшчы

да прыярытэтаў прэзідэнцтва прылічыў м.інш. завяршэнне членскіх негацыяцый з Харватыяй і падпісанне з ёю акцэсійнага трактата так, каб яе членства было магчымым ад 2013 года ды завяршэнне гуртуючых негацыяцый з Украінай, а таксама паскарэнне членскіх негацыяцый з Турцыяй ды распачацце членскіх негацыяцый з Сербіяй. Польшча будзе ставіць націск на змаганне з нелегальнай эміграцыяй, вядзенне супольнай энергетычнай палітыкі, рост канкурэнтнасці ЕС на міжнароднай арэне, зменшанне адрозненняў у стане здароўя грамадстваў Еўропы. Весці будзе таксама бюджэтныя негацыяцыі на 2014-2020 гады. Несумненна, у першы перыяд прэзідэнцтва будзе прымушана прыняць выклік, якім з'яўляецца перамога над крызісам у Грэцыі. Сярод прыярытэтаў адным з найважнейшых будзе развіццё палітыкі суседства і асабліва Усходняга партнёрства, якога Польшча, побач Швецыі, з'яўляецца архітэктарам, а якое — прынамсі з прадпасылак — ахоплівае таксама Беларусь.

З унутрыпольскага і палітычнага пун-

кту гледжання плаўнасці польскага прэзідэнцтва ў ЕС могуць перашкодзіць асеннія парламенцкія выбары ды саміт Веймарскага трохкутніка і Расіі. Сярод падзей звязаных з прэзідэнитвам запланаваны на ве расень у Варшаве саміт Усходняга партнёрства, а ў Вроцлаве ў гэтым месяцы Еўрапейскі кангрэс культуры. У сваю чаргу ў Беластоку ў жніўні і верасні рэкамендавацца будзе найсучаснае жывапіснае мастацтва краін Усходняга партнёрства "Падарожжа на Усход". Калі трапляе да чытачоў гэты нумар "Нівы", у Краснагрудзе непадалёк Сейнаў адзначаецца пры ўдзеле прэзідэнта Браніслава Камароўскага пярэдадне прэзідэнцтва. Спалучанае яно з трохдзённымі святкаваннямі сотых угодкаў лаўрэата Нобелеўскай прэміі Чэслава Мілаша ды адкрыццём у Краснагрудзе Міжнароднага цэнтра дыялогу, які будзе змяшчацца ў тамашняй адноўленай сядзібе паэта і ў комплексе іншых будынкаў на прасторы дзесяці гектараў. Галоўным арганізатарам гэтых мерапрыемстваў з'яўляецца Φ онд "Пагранічча" і асяродак "Пагранічча

— мастацтваў, культур, народаў". У час прэс-канферэнцыі дырэктар "Пагранічча" Кшыштаф Чыжэўскі сказаў:

— Мы прагнем, каб Чэслаў Мілаш быў адным з патронаў польскага прэзідэнитва. Міжнародны цэнтр дыялогу будзе будаваць масты паміж культурамі народаў ды спасылацца на ягелонскую талерантнасць і пераносіць гэтую ўяву да Еўропы і свету. На Падляшшы маем багатую традыцыю шматкультурнага дыялогу і давайце ўчынім яго — як гэта называў Мілаш — злучальнай тканкай. Хочам, каб у рамках УП функцыянаваў таксама культурны слой.

У час мерапрыемства ў Краснагрудзе і Сейнах праводзяцца тры дыскусіі, званыя агорамі: філосафаў, паэтаў і мастакоў. Беларусь прадстаўляюць на іх выдатныя паэты Ігар Бабкоў і Андрэй Хадановіч. Спецыяльную араторыю, інспіраваную вершам "Вяртанне" Чэслава Мілаша, з гэтай нагоды стварыў пражываючы ў Нью-Йорку Влад Маргулец, народжаны ў Мінску польскі кампазітар яўэйскага паходжання.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

УЛяневе Купалле з традыцыяй

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

- Сёння першы раз ладзіцца на нашай тэрыторыі мерапрыемства з аўтэнтычнымі купальскімі традыцыямі і песнямі, якія заспяваюць "Сёстры Лук'янавічы" з Леснікоў. У гэтай вёсцы і ў суседніх сёлах яшчэ можна пазнаёміцца з купальскімі абрадамі, што маюць працягласць з мінулага. Ужо на захад ад Кобрына, а ў гэтым ліку і на нашай тэрыторыі, купальскія традыцыі заніклі і мы, пабываючы ў вёсках Заходняга Палесся, не знайшлі аўтэнтычных мясцовых купальскіх песень, — заяўляе ў час VIII Фэсту "Купалінка", наладжанага 25 чэрвеня побач вёскі Лянева Чыжоўскай гміны і рэчкі Локніца Дарафей Фіёнік, старшыня аб'яднання "Музей малой айчыны ў Студзіводах", які прыехаў сюды са студзіводскай "Жэмэрвой" і калектывам "Сёстры Лук'янавічы" з Леснікоў на Палессі. — Купалле, ладжанае на Беласточчыне, адарванае ад мясцовых традыцый.

Славутая песня "Купалінка", якую спяваюць у час пускання вянкоў, гэта аўтарская песня. Зараз не распальваец-

Карагод з купальскімі вянкамі ўзначальвалі дзяўчаты з "Жэмэрвы"

рассвятлялі краявід, — расказвалі жанчыны з Леснікоў. — Сёння, у час пускання вянкоў, мы заспявалі пра кароценькую ночку, рванне зелля і пляценне вянкоў. Такіх купальскіх песень у нас больш.

Людзі прыязджаюць на беларускія народныя фэсты, каб паслухаць сваю, беларускую музыку, спаткацца і паразмаў-

чылі дадатковыя атракцыёны, конкурсы для наймалодшых, гарадок збудаваны дзеля гульняў дзетак і дэманстрацыя пажарнікамі і пагранічнікамі выратавальных дзеянняў і ручной зброі. Сабраныя падмацоўваліся харчаваннем і напоямі, а дзеткі — ласункамі. Наймалодшым куплялі таксама цацкі. Фэст арганізаваны быў побач Лянева, дзе і цяпер вырошчваецца яшчэ многа трускалак і таму арганізатары наладзілі конкурс спажывання трускалак на час. У гэтым годзе ўраджай трускалак быў адносна слабы, між іншым з-за засухі ў перыяд іх даспявання і таму цана трускалак высокая. У магазінах за кілаграм прыходзіцца плаціць нават 8 злотых.

— Адметнасцю сёлетняй "Купалінкі" з'яўляецца вяртанне да аўтэнтычных традыцый, з якімі вучні Комплексу школ у Чыжах знаёміліся таксама крыху раней, у час абрадавых і кулінарных майстар-класаў, якія адбываліся ў рамках праекта "Прэзентацыя культурнай спадчыны рэгіёна Белавежскай пушчы", фінансаванага Міністэрствам унутраных спраў і адміністрацыі ды Маршалкоў-

стацкага конкурсу "Ноч Купалы на Падляшшы. Традыцыя і сучаснасць", працы якіх прэзентаваліся побач сцэны.

Пазней на мерапрыемства сталі прыбываць тыя, што мусілі "ўправіцца", бо так тут называецца догляд за жывёлай. Маладыя засталіся на фэсце найдаўжэй, бо закончыўся ён позняй ноччу. Асноўным атракцыёнам фэсту былі выступы калектываў. Перад публікай спявалі "Незабудкі", вучні з чыжоўскага калектыву "Лясная гавэнда" і моладзь з калектыву "Перапёлка" і "Студыі песні" Гайнаўскага дома культуры. З рэпертуарам, што падыходзіць таксама да вясковых забаваў, выступілі вакальна-інструментальныя калектывы "Метро", "Аўра" і "Тройка" з Гайнаўкі ды "Нарва" з Нарвы. Эстрадныя песні прагучалі ў выкананні калектываў "Ве Нарру", і "Арт Пронар" з Нарвы. З аўтэнтычным фальклорам выступіла "Жэмэрва" са Студзіводаў і "Сёстры Лук'янавічы", а з апрацаваным фальклорам запрэзентаваліся "Куранты" з Бельска-Падляшскага і "Калінка" з Беластока. Зоркай мерапрыемства быў вядомы калектыў "Гасцінец" з Гродна. Побач спеваў на змярканні, калі такое можна вылучыць у найдаўжэйшыя дні года, увагу публікі прыцягнулі таксама феерверкі.

— Мы ўжо сёння выступалі ў Масеве, зараз будзем тут, побач Лянева, а заўтра запрэзентуемся перад гайнаўскай публікай на "Кірмашы зубра". Публіка ўспрымае нас тут вельмі добра і ў міг разышліся кампакт-дыскі з нашай музыкай. Запрашаюць нас сюды ў рамках супрацоўніцтва паміж Гроднам і Гайнаўкай, — сказаў мастацкі кіраўнік Народнага фальклорнага ансамбля песні і інструментальнай музыкі Аркадзь Карповіч.

Карыстаючыся рознымі нагодамі арганізуюцца ў нас беларускія фэсты. Напрыклад, у гэты сам дзень, 25 чэрвеня, малодшыя і старэйшыя адпачывалі ў Нараўчанскай гміне, а канкрэтна ў Масеве, з нагоды святкавання ў гонар святога Ануфрыя, патрона іх сяла. Галоўным арганізатарам фэсту быў там Музей і асяродак беларускай культуры. На

Сярод публікі было многа моладзі і дзетак (злева "Сёстры Лук'янавічы")

ца вогнішча, якое было цэнтральным момантам у час купальскіх святкаванняў і з'яўлялася ўвасабленнем Купалы — бажка сонца. У нас ніхто не памятае аб купальскіх абрадах, але нашы "агулькі" ці "рагулькі" можна прылічыць да купальскіх песень, бо падобныя песні спяваюцца ў час купальскіх абрадаў на Палессі.

На сцэне непадалёк ад рэчкі Локніца выступіла між іншым трыо "Сёстры Лук'янавічы" з Леснікоў з аўтэнтычнымі купальскімі песнямі. З рэпертуарам, які можна было прылічыць да купальскіх песень, выступіла таксама "Жэмэрва". Студзіводскія дзяўчаты панеслі таксама купальскія вянкі, каб пусціць па Локніцы. Шэсце, у якім прыняла ўдзел шматлікая публіка, адбывалася пад купальскія песні з палескіх Леснікоў. Аднак яшчэ да пускання вянкоў карагод з купальскімі песнямі прайшоў па Ляневе, а саставілі яго таксама "Сёстры Лук'янавічы" і "Жэмэрва". Сабраныя спявалі для тых нешматлікіх людзей, што сядзелі на лавачках і па прычыне старасці не маглі ўжо прыйсці на мерапрыемства або проста ў перыяд Пятровага посту рашыліся застацца дома.

— У нашых Лесніках мы яшчэ і цяпер штогод ладзім Купалле з вогнішчам і купальскімі песнямі. Зараз не так святкуецца, як раней, калі мы былі яшчэ дзеткамі. Тады ва ўсіх нашых сёлах распальваліся велізарныя вогнішчы, якія моцна ляць з сябрамі і даць магчымасць пагуляць дзецям, бо апошнім часам штораз больш мерапрыемстваў прапануе дадатковыя атракцыёны наймалодшым. Заўважыў я, што на лянеўскі фэст "Купалінка" прыязджаюць выхадцы з пусцеючых вёсак гэтай гміны і навакольных сёл, якія маюць тут добрую нагоду спаткацца са знаёмымі з дзяцінства і моладасці ды пагаварыць аб мінулым. Да купальскіх абрадаў людзі сёння не ставяцца ўжо як да рэальных святкаванняў, якія мелі б нейкае значэнне ў іх жыцці, як гэта было ў далёкім паганскім мінулым, калі святкаванні ў самую кароткую ноч года былі спалучаныя з пашанай для сонца, агню і вады і прашэннямі да паганскага Купалы. Многія маладыя людзі зараз нават і не ведаюць пра паганскія карані купальскіх абрадаў і не знаюць значэння гэтых традыцый. Калі недзе і адбываецца скаканне праз вогнішча, то ўжо ў меншых кампаніях, бо пажарнікі і паліцыянты не дазволілі б рабіць гэтага публічна. Лянеўскае мерапрыемства распачалося адносна рана, калі яшчэ сонца мацнавата свяціла, а вясковыя людзі толькі збіраліся ісці даіць кароў. Прапановы фэсту накіраваны былі да людзей рознага ўзросту, розных прафесій і працягваліся ажно да позняй ночы. Спачатку пачалі збірацца, між іншым, маладыя людзі з дзеткамі і пенсіянеры, якія ўжо не гаспадараць. Аб сямейным характары мерапрыемства свед-

Нягледзячы на даволі халоднае надвор'е, на мерапрыемстве сабралася многа публікі

скай управай. Мы выдалі на польскай і беларускай мовах рэкламную кніжачку пра "Купалінку" і нашую гміну. 17 ліпеня адбудзецца яшчэ фэст у Курашаве. Калектыў "Чыжавяне" якраз сёння выступае на Фестывалі вакальных капэлаў у Казімежы-Дольным, — сказаў дырэктар Гміннага асяродка культуры ў Чыжах Юрый Якімюк.

Вянкі, што пускаліся на ваду, удала выканалі вучаніцы са школы ў Чыжах на майстар-класах у Публічнай бібліятэцы пад наглядам бібліятэкаркі Іаанны Белавежац. Галоўны арганізатар мерапрыемства, чыжоўскі войт Юрый Васілюк у час фэсту ўзнагародзіў пераможцаў ма-

наступны дзень беларускія песні ў выкананні калектываў з Польшчы і Беларусі можна было пачуць у амфітэатры ў Гайнаўцы, дзе ладзіўся "Кірмаш зубра". Самых беларускіх купальскіх фэстаў у нас многа, бо толькі на самой Гайнаўшчыне пастаянна ладзяцца бедавежскі. лянеўскі і нараўчанскі. Аднак лянеўскае купальскае мерапрыемства розніцца ад іншых больш сямейнай і больш вясковай атмасферай, у станоўчым значэнні гэтага слова. Можна тут спаткаць земляробаў, якія яшчэ працуюць на сваіх палетках. Некаторыя малодшыя сяляне ўдала разгарнулі сельскагаспадарчую, перш за ўсё раслінную, прадукцыю.

Па гарачых слядах

Растуць яшчэ дрэвы ля вуліц у Беластоку. Але іх усё менш і менш. Ссякаюць дрэвы тады, калі вуліцы перабудоўваюць, пашыраюць. Але растуць яшчэ вялікія дрэвы нават у цэнтры горада.

У пачатку вуліцы Генрыка Сянкевіча расце пяць вялікіх ліставых дрэў. Ля аднаго з іх пабудавалі мініпачакальню на аўтобусным прыпынку гарадской камунікацыі (тут спыняюцца аўтобусы шасці ліній). Карэнне даволі тоўстага ясеня "выйшла" з зямлі. Ды ў іншых дрэў тое самае. Пасля дажджу ў ямінах стаіць вада, а калі нават падсохне - тут гразь. Каб дайсці пад дашок, пасажыры вышушаны сысці на маставую, а гэта небяспечна - у гэтым месцы вельмі вялікі рух аўтамашын. Бетонная сметніца на дазваляе праціснуцца паміж дрэвам а сценкай прыпынку.

Калі ўжо трапіў ты пад будку прыпынку, тут чарговая неспадзеўка. Прысядзе хто з аднаго боку на лавачку з дошчачак-жардзінак, дык адзін канец паддаеца, а другі падымаецца ўверх! Гэта ўжо не лавачка, а хутчэй гойданка!

Вакол трэцяга дрэва (яно перад газетным кіёскам) пабудавалі лавачкі на мурку. Цяпер яны зруйнаваныя. Паламаныя дошкі ляжаць на пяску. Рамонт лавачак зараз неабходны!

5 мая гэтага года іду я па вуліцы Сянкевіча да Рынку Касцюшкі і далей да алеі Ю. Пілсудскага. Тут дрэвы растуць толькі з аднаго боку — правага. Пад дрэвамі зямля абсела, новай яшчэ не падсыпалі. Там-сям пад дрэвы кінутыя разбітыя тратуарныя пліты, а яшчэ дзе — пагубленыя на маставой аздобныя каўпакі з колаў легкавікоў. Чамусьці гэтую непатрэбшчыну пасярод Беластока ніхто не прыбірае. Разлічваць на тое, што снег прысыпле ўсё гэта ў маі — надарэчна!

Вось табе і на

У "Ніве" ад 10 студзеня 2010 года была мая заметка пад загалоўкам "Аўтобусная рэклама". Я пісаў: "У горадзе вялікі рух аўтамашын і ўсе шафёры і пешаходы павінны перш-наперш звяртаць увагу на дарожныя знакі і святлафоры. Рэкламных запрашэнняў ды заклікаў поўна ў радыё- і тэлеперадачах. Седзячы дома ў фатэлі не трапіце пад машыну. Жыццё вельмі дарагое, не пакідайце яго на дарозе! (...) Вось у Гайнаўцы на аўтобусах гарадской камунікацыі не даюць рэклам. І добра. Яны здалёк бачныя для пасажыраў і карыстальнікаў дарог".

Дагэтуль шэфы гарадской камунікацыі ў Гайнаўцы не давалі рэкламы на бакі аўтобусаў, не дазвалялі маляваць усячыну. Але ў маі гэтага года і ў Гайнаўцы паявілася аўтобусная рэклама на лініі № 1. Вось табе і на! Рэкламуюць вокны і дзверы. Рэкламу возяць з аднаго ў другі канец горада.

(яц)

Пратэст часткі членаў Жыллёвага кааператыва ў Гайнаўцы перш за ўсё супраць вялікіх аплат за ацяпленне кватэр (пісалі мы аб ім зімой) перарадзіўся ў пратэст супраць кааператыўных і гарадскіх улад. З ліку гайнавян, якія перакананыя ў сваёй крыўдзе, найбольш адважныя 9 чэрвеня прайшліся па горадзе з транспарантамі, на якіх віднеліся крытычныя лозунгі ў адрас кіраўніцтва жыллёвага кааператыва і гарадскіх улад, і зайшлі з пратэстам на частковую сустрэчу, ладжаную ў рамках агульнага схода членаў Жыллёвага кааператыва, каб выказаць там сваё незадавальненне спосабам кіравання кааператывам і разлікам за ацяпленне кватэр. Менавіта там, пры канцы спаткання, дайшло да сваркі і тузаніны паміж дэманстрантамі і працаўнікамі жыллёвага кааператыва. А закончыўся інцыдэнт выкліканнем паліцыі і медычным абследаваннем пацярпелых у час непрыемнага здарэння.

> Малгажата Шчарбакова ўручае петыцыю бурмістру Ежы Сіраку

Аднак найбольш гайнавян яшчэ да шэсця сабралася перад будынкам магістрата, куды склікалі іх арганізатары пратэсту. Там найбольш крытычных слоў было накіраваных перш за ўсё ў бок гарадскіх улад. Пасля гучных гудкоў прадстаўнікі пратэстуючых уручылі бурмістру Ежы Сіраку пісьмо-пратэст. Бурмістр адказваў на закіды, кіраваныя ў адрас магістрата і падлеглых яму ўстаноў, звяртаючы таксама ўвагу на агульнагарадскія праблемы. Такога пратэсту і шэсця вуліцамі Гайнаўкі не было яшчэ ні пасля дэмакратычных перамен у Польшчы, ні ў час народнай улады. Аднак па велічыні і грамадскай падтрымцы гэты пратэст не раўняўся з пратэстамі і забастоўкамі, якія ахапілі Гайнаўку ў трыццатыя гады мінулага стагоддзя і з-за якіх прыпушчанскую мясцовасць сталі называць "Чырвонай Гайнаўкай".

Гайнавяне збіраліся побач магістрата паволі. Маніфестацыя мела пачацца а палове трэцяй пасля абеду. Быў гэта яшчэ працоўны час і толькі пасля трэцяй гадзіны на тратуарах і аўтастаянках сабралася 100-200 чалавек. Напэўна частку з іх састаўлялі разявакі, якія прыйшлі паглядзець, што гэта за зборышча. Маю ўвагу прыцягнуў мужчына, які наракаў, што мусіць даплачваць да ацяплення кватэры ў блоку каля 1600 злотых. Пераконваў ён, што ў яго кватэры няспраўнае абсталяванне, бо нават з закрытым клапанам батарэя разаграваецца і даводзіцца плаціць за цеплавую энергію, якой яму не трэба.

Перад сабранымі выступіў Караль Няцецкі. Стаў ён пералічваць абвінавачанні пратэстуючых, якія былі занесены ў петыцыю, перададзеную бурмістру Ежы Сіраку.

— На працягу месяца мы прымалі заўвагі жыхароў, якія трапілі ў петыцыю да бурмістра. Пратэстуючыя патрабавалі панізіць падаткі ў горадзе, аплаты за ваду і сцёкі, — заявіў адзін з лідараў пратэстуючых Караль Няцецкі з Грамадскага камітэта членаў Жыллёвага кааператыва ў Гайнаўцы.

Пратэстуючыя ў петыцыі заклікалі гарадскія ўлады да больш актыўнай дзейнасці па стварэнні новых месц працы і абмежаванні беспрацоўя. Сабраныя абвінавацілі гарадскія ўлады ў тым, што прыцягнулі замала еўрасаюзных сродкаў на інвестыцыі, што Гайнаўка не выкарыстоўвае шанцаў развіцця, як хаця б Бельск-Падляш-

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Спачатку пратэст, а пасля сварка

скі. У петыцыі паявілася інфармацыя, што гайнаўская бальніца мае быць прыватызаваная, таксама тыя аддзяленні, якія рамантаваліся за гарадскія сродкі, што людзі будуць мусілі плаціць за лячэнне. Пратэстуючыя патрабавалі ад гарадскіх улад дамагчыся павелічэння лімітаў драўніны ў Белавежскай пушчы, якую можна было б скарыстаць для ацяплення дамоў і вытворчасці, бо зараз продаж драўніны практычна стрыманы.

— Няма горада без праблем і ў нас яны ёсць. Патрабаванні ў адрас дзяржаўных органаў я пастараюся ім пераказаць, а закіды, што тычацца горада, мы будзем падрабязна разглядаць на бліжэйшай сесіі рады горада. У Падляшскім ваяводстве самыя вялікія еўрасаюзныя сродкі трапляюць у самыя вялікія гарады Беласток, Ломжу і Сувалкі. Мы знаходзімся на 4 месцы па прыцягненні еўрасаюзных сродкаў. У Гайнаўцы апошнім часам на інвестыцыі было выдаткаваных каля 70 мільёнаў злотых, з чаго ажно каля 46 мільёнаў склалі еўрасаюзныя сродкі. У чэрвені суполка "Пронар" пачне ў Гайнаўцы будову машынабудаўнічага завода, у якім на 17,5 тысячы квадратных метрах пад дахам мае працаваць каля 500 чалавек. Пэўна ў Гайнаўцы цяжка будзе знайсці так вялікую колькасць работнікаў. Падаткі і аплаты за ваду і сцёкі — адны з самых нізкіх у нашым рэгіёне. Нашай бальніцай так добра ўпраўляюць, што ніхто не хоча яе прыватызаваць. Мадэрнізацыя шпіталя ў 99% адбылася за кошт еўрасаюзных сродкаў. Рада горада не мае ніякага дачынення да змены ўласнасці гайнаўскай бальніцы, сказаў бурмістр Ежы Сірак сабраным. Паведаміў ён таксама, што ліміт высечкі драўніны ў Белавежскай пушчы быў абмежаваны са 120 тысяч кубаметраў у мінулым годзе да 48,5 тысячы кубаметраў сёлета. Гэтага ўжо не хапае, а ў пушчы ў паваленых дрэвах абмірае каля 1,5 мільёна кубаметраў драўніны.

— Я згодны з вамі ў справе лясной гаспадаркі ў Белавежскай пушчы. Я меў быць сёння ў гэтай справе ў Варшаве, але ў сувязі з вашай дэманстрацыяй астаўся тут, — заявіў бурмістр Сірак.

Пратэстуючыя пачалі патрабаваць паніжэння цэн як за ацяпленне кватэр у блоках, так і за іншыя паслугі Жыллёвага кааператыва, якія, паводле іх,

высокія ў параўнанні да падобных паслуг у Беластоку. Сабраныя патрабавалі таксама ад гарадскіх улад такой палітыкі, каб таннейшай стала цеплавая энергія, прадукаваная ў Гайнаўцы. Абвінавацілі яны гарадскія ўлады ў тым, што калі сталі абаграваць блокі жыллёвага квартала "Ліпавая" цеплавой энергіяй з кацельні "Мазуры", то цэны энергіі ў гэтым квартале сталі даражэйшымі, чым у іншых раёнах горада. Даволі нядаўна пракладзеная цеплатраса з-пад кацельні суполкі "Рындыполь" у квартал "Ліпавая" не працуе. Бурмістр Сірак тлумачыў, што дзеля паніжэння коштаў цеплавой энергіі для гарадскіх блокаў неабходная канкурэнцыя і таму пачала працаваць раней бяздзейная кацельня ў квартале "Мазуры". Прадбачваецца, што ў бліжэйшым сезоне частка квартала "Ліпавая" будзе абагравацца цеплавой энергіяй з кацельні "Мазуры", а частка — энергіяй з кацельні суполкі "Рындыполь" і таму будзе ўжо працаваць цеплатраса з цэнтра горада на вуліцу Ліпавую.

У Жыллёвым кааператыве, куды перайшлі гайнавяне з-пад магістрата, панавала напружаная атмасфера. Пратэстуючыя цясніліся вакол невялікай залы пасяджэнняў у офісе жыллёвага кааператыва, патрабавалі адклікання старшыні кааператыва і адтэрмінавання першай сустрэчы, ладжанай у рамках агульнага схода членаў кааператыва, з-за малой колькасці сабраных членаў, якіх непасрэдна яна тычылася (было гэта адно з 13 спатканняў у рамках агульнага схода членаў кааператыва). Аднак не дабіліся яны сваіх патрабаванняў. Пазней, у час пасяджэння, дайшло да сваркі. Прэс-афіцэр Гайнаўскай камендатуры паліцыі малодшая аспірант Ірэна Куптэль паведаміла, што паліцыя выклікана была ў дзевятнаццаць гадзін, калі ў будынку кааператыва дайшло да тузаніны паміж працаўнікамі кааператыва і дэманстрантамі. Пакрыўджанымі сталі працаўнікі кааператыва — 44-гадовая жанчына і 35гадовы мужчына. Яны скардзіліся на дрэннае самаадчуванне і хуткая дапамога адвезла іх у шпіталь на абследаванне. Дэманстранты гавораць, што некаторыя з іх таксама былі пакрыўджаны ў час здарэння і будуць скардзіцца ў гэтай справе на працаўнікоў кааператыва. Зараз паліцыя вядзе праверачнае расследаванне з мэтай высвятлення абставін здарэння.

🗝 алі прачытаў я артыкул Віктара Буры "Гайнавяне ў Свіслачы **I** U і Гродне" ("Ніва" № 24 ад 12.06.2011 г.), то такая злосць мяне ахапіла, што подбегам кінуўся да асадкі, каб урэзаць аўтару з усёй сілай майго гневу. Але, як на злосць, траекторыя майго подбегу пралягла на такой адлегласці ад жонкі, што ўплыву гэтага магутнага свяціла пазбегнуць згодна з законамі фізікі не было ніякай мажлівасці. Траекторыя змянілася, як змянілася і яе мэта.

У хвіліны выканання жончынага загаду злосць абсела як кава ў кубку. Ды і прыпомнілася мне, што я — хрысціянскі дэмакрат, таму павінен кіравацца ў адносінах з людзьмі не злосцю, а любоўю, усведамляючы, што кожны чалавек мае права памыляцца і шанс выправіць памылку. Ці мае права на Юдаў пацалунак? Не ведаю.

Але, астыўшы ад гневу, не прапала ў мяне жаданне адказаць на прачыта-

Пачну з анекдота.

Калгасніку Ляксандру прафсаюз за ўдарную працу вылучыў пуцёўку на адпачынак. Атракцыяй гэтага адпачынку была экскурсія ў Рай і ў Пекла.

Усё ў Раі было як у Раі. Прыгажоооосць! Але паўсюдна жыльцы Раю, як тыя мурашкі, корпаліся, капалі, садзілі, палівалі, прыбіралі... У некаторых Анёлаў аж крылы палыселі, іншыя мокрыя ад поту, а нейкі маладзён паказваў крывавыя мазалі маладзенькай санітарцыанёлцы...

Потым было Пекла. Вось гэта было відовішча! Музыка, песні, танцы-абдыманцы, смачныя напоі, строі на дзяўчынах — ажно слінкі цякуць. Па сакрэту: якія там строі, як у Евы да граху. Адвёў Ляксандр душу па поўнай праграме!

Больш прафсаюз Ляксандру пуцёўкі не вылучаў. Але гэты адзіны выпадак запомніўся яму на ўсё жыццё. А калі памёр, то за тую ж добрасумленную працу і адсутнасць смяртэльнага граху прапанавана яму самому зрабіць выбар: хоча ў Рай — то ў Рай, а не, дык у Пекла. Ляксандр нядоўга думаў. Цэлае яго жыццё прайшло амаль так, як пабачыў ён у той адзінай экскурсіі ў Рай. Праўда, працаваў ён гэтак сама, але не ў Эдэме, а на смярдзючай ферме. Пасля працы, калі хапала сіл на шклянку гарэлкі, якую выпрошваў у суседкі-самагоншчыцы напавер, глядзеў у скрынку-тэлевізар. Адтуль казалі яму, што жыве ён у Эдэме. Дакладна так як напісаў спадар Віктар Бура: "Тавараў пад дастаткам. Цэны даступныя на кожную кішэнь. На

Адгалоскі чытачоў

Не блытайце!

вёсках дамы задбаныя, у агародчыках кветкі, цяпліцы. Парадак, чысціня. Не відаць ніякай бяды". (І навошта тыя цяпліцы, калі "тавараў пад дастаткам. Цэны даступныя на кожную кішэнь"?). Выбраў Ляксандр пекла. Тут жа пацягнулі яго за рэшткі валасоў, даючы кухталёў у спіну і гарачай качаргой падпякаючы ніжэй паясніцы нейкія ў чорным з дзіркамі для вачэй. Прывалаклі да вялікага вогнішча, на якім у катле варыліся грэшнікі, прыкавалі ручкі да тачкі і ўвалілі пугі, паганяючы за смалой.

— Падман**,** — зароў Ляксандр. — Хачу скласці скаргу. Патрабую сустрэчы з Люцыферам!

Загрымела, заляскала, засмярдзела серай і загучаў голас: "Не блытай, Віктар...". А ёй, прабачце: "Не блытай, Ляксандр, экскурсію са сталым пражываннем!".

Таму запрашаю спадара Віктара да сябе ў госці, але не на экскурсію, а паглядзець сапраўднае жыццё на Беларусі. Адрас мой можна ўзяць у рэдакцыі "Нівы". Прашу трохі падрыхтавацца. Гэта значыць зрабіць такую таблічку, у якую выпісаць кошт найбольш патрэбных для жыцця тавараў, заробкі "простых" людзей у розных галінах занятасці, пенсіі, чаго і колькі можна купіць на гэтыя грошы ў "забруджанай і беднай" Польшчы. I аставіць месца для адпаведных запісаў у квітнеючай Беларусі. Пра мяне ў такой таблічцы можна запісаць: былы настаўнік, працоўны стаж — 44 гады, пенсія — 100 еўра.Чатырохкілаграмовы пачак пральнага парашку "Е" ў Польшчы каштуе 19 злотых, у нас — 110 тысяч беларускіх рублёў, або 22 долары па новым курсе. На сваю пенсію я такіх пачкаў магу купіць у Беларусі аж 7 (сем)... і г.д.

Чаму пішу пра заробкі "простых" людзей? Бо заробкаў начальнікаў у нас не даведаешся — гэта дзяржаўная тайна.

Вось пасля таго, як мы разам са спадаром Віктарам запоўнім такую таблічку, паглядзім, каму пасыпаць галаву попелам. Згода? Але адразу папярэджу, што, калі спадар Віктар надрукує гэтую таблічку, то наўрад ці яго ўпусцяць на "гістарычную Бацькаўшчыну".

Не буду занадта чапляцца да дзіўных, на мой погляд, выказванняў шаноўнага спадара, але міма некаторых прайсці не

"Глядзіш, слухаеш і думаеш: які творчы патэнцыял скрываецца на Свіслаччыне і Гайнаўшчыне. Душа радуецца!" А ў мяне душа плача: чаму столькі стагоддзяў гэты патэнцыял скрываецца, ад каго, і чаму не развіваецца, не раскрываецца, а душыцца ўсімі сіламі? Я хачу, каб ён расквітнеў не расейскай "Улыбкой", а беларускай "Усмешкай".

Пабываў спадар Віктар нават у беларускамоўнай школе! А як ён гэта вызначыў? Па шыльдзе? Ці размаўляў з вучнямі, настаўнікамі, паглядзеў, на якой мове вядуцца запісы ў журнале, напрыклад, па фізкультуры? На якой мове вядзецца школьная дакументацыя? Або папрасіў паказаць школьны глобус, на якім хоць штосьці было б напісана па-беларуску?

Двойчы ў спадара Віктара ў артыкуле радуецца душа: "Пасля абеду гаспадары паказалі нам горад Гродна, яго гістарычныя помнікі, наваколле. Ад хараства, чысціні і парадку аж душа радуецца. Думаецца, а чаму ж гэтак не можа быць у нас? Куды мы неўзабаве вернемся?".

Тут у мяне дзве кароткія заўвагі. Ці заўважыў спадар Віктар, шпацыроючы па адбудаваным Гродне, хоць якіясь намёкі клопату аб інвалідах? Куды ў гэтым цудоўным горадзе можа папасці калясачнік? Дробязь?! І яшчэ: "Союз Белоруссии и России открыт для всех желающих". І не трэба выконваць ніякіх папярэдніх патрабаванняў і ўмоў, як у Еўрасаюзе. Так што, спадар Віктар, наперад — у Саюз! І не трэба будзе перажываць: "Куды мы неўзабаве вернемся?".

Трэба аддаць доўжнае — двойчы спадар Віктар напісаў праўду:

"Думаю, што толькі беларускі народ павінен вырашаць долю сваёй краіны".

Толькі вось бяда. Аказваецца, на Беларусі ёсць народ, але яшчэ ёсць "дзермакраты", "вшывыя блохі" — хіба якіясьці далёкія сваякі Украінскага Ураду, i "ворагі народа". I што з імі рабіць? $A\partial$ навіць ГУЛАГі неяк не ўдаецца...

"Каб напісаць пра Беларусь, неабходна ўбачыць усё (выдзелена мной) на свае вочы".

Ці спадар Віктар упэўнены, што ўбачыў усё ? Калі не, то запрашаю.

Лявон КАРПОВІЧ, в. Лунна

Які сняданак — такі і маляванак

🚣 🚣 ў Свіслачы і Тродне", мне стала крыўдна і сорамна за маіх землякоў-беларусаў, якія жывуць за мяжой, на Гайнаўшчыне. Вядома, што суседзі павінны паміж сабой жыць добра. І вельмі цудоўна, што вас сустракалі як сваіх сяброў і што вы падпісалі дамовы ў галіне спорту і культуры. Але пры ўсім гэтым вы павінны самі ўбачыць сапраўднае становішча, а не тое, што вам паказваюць і гавораць. Вы бачылі ў Дабраволі цудоўную беларускамоўную школку, але ці хоць адзін з вас запытаў у тых кіраўнікоў, якія вас сустракалі, ці ёсць такія школы ў Свіслачы, Гародні і наогул у краіне. Я вам магу сказаць, што іх у краіне можна пералічыць на пальцах. У вас адбылася экскурсія па Свіслачы. І гэта вялікі цуд не ўбачыць помнікі, не ўскласці кветкі і не паставіць знічкі такім зма-

"рачытаўшы ў "Ніве" № 24 ад | гарам як Каліноўскі і Траўгут. Іх пом- | **бо за харчамі мы ездзім у Польшчу.** 12.06.2011 г. допіс "Гайнавяне | нікі стаяць у цэнтры Свіслачы і прайсці міма іх проста немагчыма. І здаецца мне, што вашы скокі ўсе пад дудку мясцовай улады, якая падтрымлівае дыктатарскі рэжым, дзе трымаюць за кратамі кандыдатаў у прэзідэнты і вальнадумцаў. І ці было б штось падобнае ў Польшчы, дзе вас, беларусаў, успрымаюць як сапраўдных грамадзян? І слова змагару на Беларусі для іх як костка ў горле. А Каліноўскі і Траўгут — гэта нашы з вамі продкі, якіх паважаюць і шануюць не толькі беларусы, але і палякі, літоўцы і іншыя нацыі.

Паксама не зразумела якую кішэнь вы мелі на ўвазе? Хіба сваю, ці свіслацкіх райвыканкамаўцаў, бо ў рабацяг кішэнь невялікая і змяшчае ад 500 тыс. да 800 тыс. беларускіх рублёў. За гэтыя грошы трэба карміць, вучыць, абуваць, адзяваць і кватэру плаціць. А пра цэны і гаварыць няварта, Там шмат тавару, які намнога таннейшы, чым у Беларусі. Калі перавесці "зайцы" на злоты, то мы атрымаем у кішэнь 250-400 злотых. І працы акрамя калгасаў у нас няма, бо ў нас знішчылі завод жалезабетонных канструкцый, вінзавод, кірпічны завод. А тут яшчэ і з мяжой сам чорт не разбярэцца. Маглі ездзіць кожны дзень за мяжу, а цяпер адзін раз у пяць дзён.

可 ось як тут жывуць у нашай пры-**D**гожай краіне. І дзе ж тыя суддзі, пра якіх вы пішаце. Вось у тым і бяда, што іх няма, і нам самім прыйдзецца разграбаць усё гэтае дзярмо, а не вам. Вось і атрымліваецца, шаноўныя мае беларусы з Гайнаўшчыны, што за чарку і шкварку вы не хочаце ўбачыць сапраўднага становішча беларусаў у Беларусі!

> Віктар ДЗЕСЯЦІК, г. Свіслач

Заклік да ўлад РБ

14 чэрвеня чаромхаўскія радныя на VII сесіі Рады гміны выступілі да ўлад Рэспублікі Беларусь з заклікам неадкладна ўвесці закон аб малым памежным руху, у якім чытаем:

Wprowadzenie małego ruchu granicznego między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś jest gorąco oczekiwane przez mieszkańców zamieszkujących w strefie przygranicznej. Uprości i wzmocni on kontakty międzyludzkie, rodzinne, umożliwi prowadzenie wymiany edukacyjnej i kulturalnej. Wpłynie to z pewnością pozytywnie na rozwój gospodarczy i ekonomiczny sąsiadujących obszarów leżących po obu stronach granicy i przyczyni się do polepszenia istniejących stosunków społecznych.

Przedłużające się się oczekiwanie na decyzje Władz Republiki Białoruś powoduje zrozumiałe zniecierpliwienie naszej społeczności lokalnej, władz samorządowych i różnych struktur społecznych.

Jako Samorząd przygranicznej Gminy Czeremcha z przejściem granicznym w Połowcach i kolejowym w Czeremsze, apelujemy do Władz Republiki Białoruś o przyśpieszenie procedury ratyfikacji umowy o małym ruchu granicznym między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś i jak najszybsze wprowadzenie jej w życie.

(yc)

Прафілактычная акцыя

14 чэрвеня ў Гмінным асяродку культуры ў Чаромсе праводзілася акцыя абследавання слыху. Яе ініцыятарам была прыватная суполка «Аўдыёмедыка. Цэнтр абслугоўвання асоб з абмежаваннямі слыху» з Беластока, якую прадстаўляла пратэзіст слыху Малгажата Пятроў-

Мэтай акцыі, — сказала пратэзіст, — з'яўляецца папулярызацыя абследавання слыху ў дзетак і дарослых, а таксама ўсведамленне, якую вялікую ролю адыгрывае слых. Практыка паказвае, што многія дзеткі ва ўзросце 4-5 гадоў пакутуюць ад двухвабаковай хваробы вуха і карыстаюцца слыхавымі апаратамі. Ад 15 сакавіка мы абследавалі каля трох тысяч вучняў беластоцкіх школ. У час летніх канікул будзем займацца абследаваннем дарослых. Пачалі з Клеасіна. Цяпер працуем у Чаромсе. Абследаванне выконваем бясплатна. Папулярызуем акцыю праз мясцовыя самаўрады і арганізацыі пенсіянераў.

Карысная гэтая ідэя і вартая папулярызацыі. У Чаромсе абследаванне карысталася належным зразуменнем. Дабрадзейнасцю пакарысталася шматлікае кола пенсіяне-

Уладзімір СІДАРУК

Запрашэнне —— Сустрэча ў Крынках

Згуртаванне Terra incognita запрашае на сустрэчу з цыкла "У добрай кампаніі" з Міраславам Куклікам з Падліпак, дырэктарам Музея Пуцкай зямлі 1 ліпеня 2011 г. Пачатак сустрэчы ў 17.00 у зале Публічнай бібліятэкі.

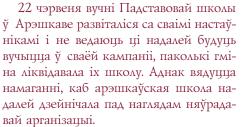

яцей д л я

Хочуць вучыцца беларускай мове

Вучні арэшкаўскай школы са сваімі настаўнікамі (першая справа настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімюк)

— Мы хочам вучыцца ў Арэшкаве, бо тут ёсць файныя пані, многа сяброў і нам блізка ў школу, — кажуць малодшыя вучаніцы.

 Мы прывыклі ўжо да нашай школы, усіх тут ведаем, у школе файная атмасфера і настаўнікі ставяцца да нас са зразуменнем, — гавораць старэйшыя вучаніцы Мая Мішчук і Моніка Раманюк.

Амаль усе вучні гэтай школы, пачынаючы з другога класа, хадзілі на заняткі беларускай мовы і вельмі іх палюбілі.

Нам цікавыя заняткі па беларускай мове. Мы чытаем цікавыя апавяданні, вершы, расказваем пра цікавае, ходзім на экскурсіі. Нашая настаўніца вельмі файная, — кажуць вучні арэшкаўскай

— Добра працаваць у школе, дзе амаль усе вучні ходзяць на заняткі беларускай мовы, — заяўляе настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімюк. — Нашы вучні любяць выступаць на сцэне. Штогод рыхтуем інсцэніроўкі па-беларуску. Былі "Сваты", "Паненскі вечар", "Матулін ручнік", "Каляды" і "Хрысціны". Дзеткі ах-

Настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімюк развіталася з наймалодшымі дзеткамі

вотна спяваюць родныя песні, якія вывучаем з выкарыстаннем дапаможнікаў. Нашы вучні выпісваюць "Ніву" (праз Гайнаўскі белліцэй), ахвотна чытаюць "Зорку" і рашаюць крыжаванкі. У чэрвені за правільна запоўненыя крыжаванкі атрымалі многа падарункаў. Я чытаю вучням артыкулы ў "Ніве", якія ім падабаюцца. Дзеткі ўдзельнічаюць у конкурсе "Роднае слова" і перамагаюць у ім (у развітальны дзень з рук дырэктаркі школы Бажэны Давідзюк узнагароды атрымалі Мар'юш Красько, лаўрэат III месца ў конкурсе "Роднае слова" і Гося Галёнка, якая атрымала вылучэнне). Я стараюся, каб заняткі былі цікавымі і разнастайнымі.

Калі журналісты, якія прыбылі ў шко-

лу ў развітальны дзень, пытаюць настаўніцу беларускай мовы, што спрыяе такому вялікаму зацікаўленню роднай мовай, Ірэна Герасімюк звяртае ўвагу на вялікую нацыянальную свядомасць бацькоў і іх прыхільнасць да навучання беларускай мове.

— Заўтра я іду на пенсію і сумна расставацца з прыгожай школай, у якой я сама вучылася і многа гадоў працавала. Мы, настаўнікі, хацелі б, каб школа існавала надалей і дзеткі вучыліся тут на месцы. Калі б мне запрапанавалі вучыць беларускай мове ў адноўленай арэшкаўскай школе, я згадзілася б, — прызнаецца настаўніца Ірэна Герасімюк.

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Юбілейныя XXV Сустрэчы "Зоркі" пачаліся жартоўным матывым. Наш госць, Наталля Герасімюк з Радыё Рацыя, спытала: Што пасля гэтых дваццаці пяці гадоў Сустрэч змянілася?

Прыгадайма, Сустрэчы пачаліся ў 1995 годзе. З момантам, калі сустрэчы пачалі лічыць "па гадах", а не па выпусках, звязана смешная гісторыя. Пытанне журналісткі ўсведаміла нам, што многія ведаюць анекдоты з Сустрэч.

На XXV Сустрэчы ў пансіянат Бора-Здруй, што каля Ляўкова, прыехалі маладыя аматары беларускага слова з Беластока, Бабікаў, Гарадка, Гайнаўкі, Бельска, Нарвы і Орлі. У гэты раз курсы прысвечаны будуць пісанню фельетона. Ужо ў першы дзень мы паглядзелі кінашэдэўр "Хронікі Нарніі", якія, між іншым, здымаліся ў Нараўчанскай гміне. Нашай задачай было адшукаць родныя краявіды, якія паказаны разам з найбольш прыгожымі месцамі на зямлі. Цягам чарговых дзён мы маем намер адшукаць "фільмавыя" месцы і высветліць інтрыгуючае пытанне: Чаму пра запіс "Хронік Нарнії" ніхто ў нас не ведае? Мы таксама сустрэліся з Кацярынай Бяляўскай, жывой энцыклапедыяй ведаў пра Нараўку і аколіцы.

Ці магчыма за некалькі дзён навучыцца пісаць фельетон? Гэта складанае пытанне — усё залежыць ад здольнасцей аўтара. У якасці прыкладаў жанру пас- і Мажэнай Жменька, якія сёння працу-

лужылі фельетоны, напісаныя дзеткамі ў час XIV, XVI, XIX Сустрэч "Зоркі": Міхалам Сцепанюком, Тамашам Сулімам юць ужо журналістамі. Вядучая, Ганна Кандрацюк, напомніла што ў 1997-2000 гадах фельетон быў улюбёнай формай аўтараў "Зоркі". Яны так распісаліся, што цягам трох гадоў запаўнялі сваімі допісамі амаль усе старонкі дзіцячага дадатка да "Нівы".

Як кожны год сустрэчнікаў наведаюць многія госці, з якімі правядзем гутаркіінтэрв'ю. Ужо сёння, у панядзелак 27 чэрвеня г.г., нас наведаюць журналістка і музыкант Ілона Карпюк ды Эва і Андрэй Кэчынскія з мультымедыйнай прэзентацыяй пра Белавежскую пушчу. Усе важныя моманты і сустрэчы будуць зафіксаваны ў дзвюх сустрачанскіх газетах пад рэдакцыяй Дар'і Вапы і Міхаліны Герасімюк. Увесь матэрыял ацэняць прафесійныя журналісты, а найлепшыя артыкулы надрукуем у "Зорцы".

У канцы прыгадайма той славуты анекдот, які памяняў адчуванне часу на Сустрэчах. Вось, у час XII Сустрэч, якія адбываліся ў Нарве, наведаў нас славуты журналіст з Беластока. У хлопца, які прыязджаў ад першых выпускаў на Сустрэчы, спытаў: А памятаеш, як было дванаццаць гадоў таму на Сустрэчах?

> 27 чэрвеня 2011 г. 3OPKA

Ne 27 [03-07-2011]

(3 народнага календара)

Легенда пра папараць-кветку

23 чэрвеня/6 ліпеня. З абрадам Купалля звязана адна з самых рамантычных легенд беларусаў пра папараць-кветку. Верылі, што ў купальскую ноч на папараць сыходзіць агонь перуна, і яна ўспыхае яркім цветам. Кветка цвіце апоўначы некалькі імгненняў. Трэба мець шчасце трапіць на гэты момант і ўхапіць яе. Хто гэтую кветку здабудзе, будзе мець усё, што душа пажадае. Нашы продкі заўсёды марылі пра багацце. Дзякуючы папараць-кветцы, яны маглі адшукаць закапаныя скарбы, якія ў гэтую ноч выходзяць на паверхню прасушыцца. Тыя скарбы даваліся ў рукі толькі ўладальніку папараць-кветкі, іншых яны апякалі і палілі на попел. У купальскую ноч расліны размаўляюць між сабой, дрэвы пераходзяць з месца на месца, а рэкі свецяцца прывідным святлом. Дзе цуд там чары. У гэтую ноч актывізаваліся злыя ведзьмы і шкодныя чараўнікі. Іх задачай было як найбольш пашкодзіць гаспадару. Яны заезджвалі коней, адбіралі ў кароў малако. Каб абараніцца ад нячыстай сілы, над хатамі і хлявамі вешалі сярпы, іголкі, крапіву. Каб напалохаць ведзьмаў, людзі вешалі на тычыне забітую сароку. Гэты абразок з забітай сарокай або варонай ля сядзібы быў надта паўсюдны яшчэ ў 70-я гады XX стагоддзя ў нашых вёсках. Не верыце — спытайце бацькоў!

lузыка з кайфам

Як стаць дыджэем — распавядае DJ Kubert

DJ Kubert — мянушка Кірыла Смягліково, стурэнто з Белорусі, які жыве і працуе ў Беластоку. На Радыё Рацыя вядзе ён свае аўтарскія праграмы. Калі не працце і не вучыцца, створое свою музыку. Але гэто не звычайныя песні, толькі своеасаблівыя дыджэйскія композіцыі. Выступаў ужо на не адным клубным мерапрыемстве, паатрымлівае таксама культурныя акцыі, якія ладзіць белорускоя меншосць у Польшчы.

- Кірыл, як стаць дыджэем?
- Стаць дыджэем адначасова і проста, і цяжка. Проста таму, што многа для гэтага не трэба... калекцыя любімых трэкаў, трошкі пасядзець з тэхнікай, зразумець падставы клубнай музыкі, з чаго яна вынікае і для каго гучыць. А цяжка таму, што зараз прафесійных дыджэяў вельмі шмат і рэальна знайсці працу дыджэю даволі складана. Таму многія застаюцца толькі на аматарскім узроўні.
- Xто такі дыджэй кожны, хто пускае музыку?
- Дыджэй чалавек, які стварае непаўторную атмасферу ў клубе і на танцпляцоўцы. Дыджэяў можна падзяліць на дзве асноўныя групы. Першыя — тыя, хто іграє з розных носьбітаў інфармацыі (вінілавыя кружэлкі, СД, трэкі, створаныя рознымі выканаўцамі для адмысловых стыляў электроннай музыкі (якіх, дарэчы, вялікая колькасць і адразу не так проста адрозніць той ці іншы кірунак). Другія тыя, якія іграюць выключна сваю музыку. Яны яшчэ завуць сябе прадусарамі электроннай музыкі і часцяком уключоюць у свой выступ які-небудзь інструмент ці вакальныя партыі. Дарэчы, чалавек, які крычыць, гаворыць ці спявае ў мікрафон завецца МС.

— Як говорыццо сярод дыджэяў: зайграць ці адыграць канцэрт?

Не, сярод дыджэяў гавораць: адыграць set. Сэты могуць быць рознай працягласці па часе і гучаць парознаму. Але ў ідэале гэта павінны быць завершаныя музычныя творы са сваёй завязкай, кульмінацыяй і развязкой ці заканчэннем...

– Ты прыехаў пару гадоў таму ў Беласток па студэнцкай праграме імя Каліноўскага, не ведаў людзей, клубаў, а зараз у іх іграеш, а таксама на розных іншых мерапрыем-**CTBOX. Άκ Γ϶ΤΟ ΫΩΟΛΟΟΩ? Α ΜΟЖΟ ϔςͼ**такі часцей выступаеш у Беларусі?

 Так, сапраўды іграю часам у Беластоку, у Варшаву запрашалі некалькі разоў. На "Басах" таксама пайграў, калі ўвогуле клубны фармат загучаў там першы раз. Але часцей запрашаюць дадому, у Беларусь. Там свая ўжо гістарычна складзеная тусоўка і ўсе ведаем адзін аднаго, хто робіць розныя мерапрыемствы... Так і туi basovka@o2.pl

Уладзімір Караткевіч

Чортаў скарб

(працяг з 26 н-ра)

Ішоў павадыр з мядзведзем. Хадзілі яны ад сяла да сяла.

Павадыр песні спяваў і граў на цымбалах. А мядзведзь паказваў, як бабы ваду носяць ды як дзеці гарох крадуць. І гэтым яны з мядзведзем карміліся.

- Здароў, Янка. Ці не пусціш нас з Мішкам пераначаваць? — спытаў павадыр.
- Мне што? Начуйце, адказаў Ян- Трэба ж, каб і ёй работа была». ка. — Толькі я ж сам на сене сплю.
- А што такое?
- Ды чорт у мяне ў хаце завёўся. Так сваволіць, што ратунку няма. Верыш, на пірагах адпачывае. У коміне вые. І часам, у цёмныя ночы, нешта ў падпеччы, як жар, гарыць.
- Гэ-э, сказаў павадыр. Не ўсе ж такія неразумныя, як твайго бацькі дзеці. Каб гэта павадыр, ды яшчэ з мядзведзем, нейкага там чорта спалохаўся?! Не бывала яшчэ такога на свеце. гой.
- То ідзі. Капусты пад'еш. Там яшчэ гаршчок з паранай рэпай ёсць, дык, калі нічога за ноч не здарыцца, то раніцай падсілкуешся. А я на сена. Як сцямнее, я ў хату ісці баюся.

Ну вось, пасёрбаў павадыр капусты, пакарміў Мішку ды заваліўся дрыхнуць на лаве. А мядзведзь прымасціўся ля печы і таксама засоп на ўсе насавыя загор-

Гэта было так даўно, што тады яшчэ на Беларусі нават бульбы не вадзілася. Сказаць каму — не павераць. Замест бульбы парылі рэпу ці бручку. І вось спіць павадыр і сніць, як ён заўтра смачна будзе рэпай снедаць.

Толькі глухая ноч запала — чорт тут у пушчу, як ашалелы. як тут. Скаціўся комінам, узняўшы цэлую хмару сажы, і пачаў у печы, злодзей такі, шнарыць і мацаць. Як ка-

жуць, ты за парог, а ён за пірог. Узняў накрыўку. Павеяла сытым духам.

«Ага, рэпа. Вось гэта якраз тое, што мне трэба. Я люблю рэпу».

Але ж у печы цёмна, як... у печы. То чорт адсунуў засланку, вывалак гаршчок на прыпечак, сеў, звесіўшы ногі, і пачаў ласавацца салодкай паранай рэпай, а лушпайкі ўніз кідаць.

«Нічога, гаспадыня заўтра падмяце.

Упала адна лушпіна мядзведзю на нос, і той прачнуўся. Злізнуў з носа салодка. І пачаў Мішка ў цемры нюхаць, знаходзіць лушпінне ды чмякаць.

Чорт пачуў, што нехта ўнізе чмякае ды ліжа. А ён жа ведаў, што ў хаце нікога, акрамя кошкі, няма. І вось нейкая там кошка чмякае ды сапе і не дае яму, чорту, чужой рэпы спакойна пад'есці.

Развярнуўся ён ды і піхнуў кошку на-

Апсік! Апсік, гадасць такая!

Ну вось. А мядзведзь гэта табе не кошка. І я табе даваць мядзведзю выспятка ніколі не раю.

Пакрыўдзіўся Мішка. Згроб чорта ў ахапак, сцягнуў з прыпечка і давай яго мяць, давай яго прасаваць, давай яго лапамі валтузіць ды калашмаціць, давай абходжваць, лупцаваць, малаціць ды дубасіць, давай яго за рогі круціць, як сідараву казу, ды дзерці смяротным боем.

Ледзь вырваўся чорт з мядзведжых абдымкаў. Узляцеў на прыпечак. Сяктак выкараскаўся праз комін. Скаціўся са страхі ды і чкурнуў далей ад хаты.

А мядзведзь, задаўшы чорту чосу, зноў заснуў, як пшаніцу прадаўшы. (працяг будзе)

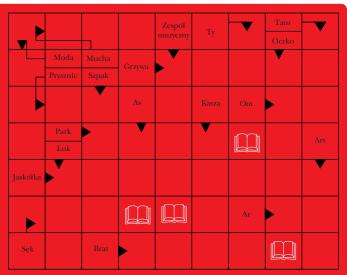
Польска-беларуская *крыжаванка№27*

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы, з наклееным кантрольным талонам, на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку № 23:

Мода, салавей, вечар, назоў, мір, атам, лязо, я, код, закон, пік. Сена, пачатак, лаза, паром, меч, мякі, ні-

У гэты раз не было правільных адказаў.

Побач дарогі ад гайнаўска-нарваўскай шашы ў Крывец абгароджаны сеткай некалькі ўчасткаў былога ворнага поля, дзе цяпер мае вырастаць нейкі лес. Гэтая агароджа паказвае своеасаблівым чынам стаўленне нашых дзяржаўных вярхоў да сельскагаспадарчай вытворчасці, пакінутай неабгароджанай паблізу ўсё больш багатай звярынай Лядскай пушчы. Значыць, дзікі могуць бесперашкодна варочаць дагары каранямі бульбу ці іншыя культуры, пасаджаныя ці пасеяныя мясцовымі земляробамі, затое забаронены ім уступ на палеткі, куды яны — як мне здаецца — і так не захочуць нават заглядаць. Мабыць, гэткае стаўленне да аховы «першабытнага», не кранутага сялянскай натугай краявіду вынікае з модных цяпер экалагічных прадпасылак. А можа гэты фронт змагання за пашырэнне Белавежскай пушчы высаджвае свае гароджаныя дэсанты ў глыбінку населенай непрадбачлівым мінулым чужароднымі варшаўскім вярхам беларусамі. Ну ж, можна гэтых чужародцаў энтузіястычна размываць іншымі братнімі і менш братнімі нацыямі, можна па тэлефоне законна спісаць іх кім заўгодна, а можна і зусім «выпадкова» напусціць на іх звычайную недрапежную, капытную лясную звярыну. Гэтай жа агароджай можна было б адгарадзіць поле ад пушчы, каб звярына не рабіла мясцовым сялянам занадта вялікай шкоды. Можна...

На лавачцы, побач дарогі ад згаданай шашы ў бок былога крывецкага калгаса прысела пажылая жанчына, неўзабаве падышоў у тое месца і мужчына ейнага пакалення. Слоў крыху згаварылі мы пра засуху, пра нясмелы яшчэ тады дожджык. І я спытаў пра рачулку, што працякае паралельна да крывецкай вуліцы — як яна называецца мясцовым насельніцтвам, бо ў розных паперах называюць яе па-рознаму: раз Крыўцом, іншы раз — Крыўчанкай.

- А мы тут ніколі так яе не называлі, — адказаў мужчына. — Мы здавёндаўна называем яе папросту Рэчкай.
- Хіба даўней была яна рэчкай, бо ж цяпер тут кволы раўчак, — заўважыў я.
- Гэта з таго часу, як правялі тут меліярацыю, з рэчкі зрабіўся раўчак. А якія рыбы тут калісь былі! Шчупакі былі, язі, мянькі. Мянькоў я калісь рукамі лавіў. Але аднойчы злавіў вужа, адразу яго выкінуў і больш ужо рукамі не
- Адкуль жа пайшла назва вёскі Крывец: можа гэтая рэчка надта крывая была? — дапытваўся я.
- Не рэчка, толькі вуліца ў нашай вёсцы крывая была, адтуль і пайшла яе назва; вуліца далей, пад канец вёскі, закрыўляецца.

Даведаўся я яшчэ, што ў вёсцы кароў трымае мо трох ці чатырох сялян, ды невялікія ў іх статкі: па тры-чатыры каровы. Бо і няма ўжо каму там гаспадарыць — усе старыя адно асталіся.

Крыху далей пабачыў я хату з арыгінальным вонкавым дэкорам: з размаляванымі рэгулярным узорам сценамі і з выплеценай з бярозавых вітак кампазіцыяй у агародчыку: кветніка з бусламі. Спытаў я прысутных перад крамай людзей, ці гэта работа гаспадароў цікава аздобленай хаты.

Гэтыя фігуры з бярозавых вітак выконвае чалавек з Прыбудак, — пачуў я ў адказ, — жыве ён у пачатку вёскі.

Калі я сказаў, што ў Прыбудкі я яшчэ зайду, адзін з размоўцаў паведаміў, што калі той майстар будзе ў велічным настроі, то можна ў яго ўтаргаваць ягоныя вырабы па вельмі выгаднай цане...

Крыху далей, некалькі хат за прыватнай крамай, заўважыў я і пустую стандартную краму майсенеўскага дызайну з дабудаванай крытай дахам тэ-

расай. Жанчына, што корпалася каля супрацьлеглай хаты, сказала мне, што гэтая крама не працуе ўжо ад некалькіх гадоў. Купіў калісь яе прыватнік, ад геэсу, нейкі час гандляваў, але дзвюм крамам было ў Крыўцы зацесна, чалавек спыніў свой мясцовы бізнес і выехаў у замежжа. Яшчэ ў Крывец заязджаюць і аўтакрамы, у якіх тавар таннейшы, чым у мясцовай краме.

Па дарозе ў бок Прыбудкаў і прыхадской Ласінкі стаіць цэментны вывадны крыж, на якім удалося мне прачытаць толькі пачатак надпісу: «Изподоби ны воззвахъ къ Тебе Господи и услыши гласъ молений нашихъ...». Больш зместу, у тым ліку і даты ўзвядзення крыжа, не ўдалося мне прачытаць.

У нейкай адлегласці за Крыўцом, па абсаджанай вербамі жвіроўцы ў бок Прыбудак і Ласінкі, пабачыў я вярбу з велізарным у амаль чалавечы рост дуплом. Прысеў я на момант каля той адметнай вярбы. У той час праязджаў міма мяне веласіпедыст і спытаў, што мне ў той вярбе цікавага.

- Магчыма, што ў ёй нейкі чорт ся-

нейшае побач гэтай вёскі — магутны дуб.

Як той дуб захаваўся да нашага часу сказаць складана. Асабліва ў Прыбудках. Бо назва вёскі выводзіцца несумненна ад буднікаў, якія калісь займаліся спапяляннем Бельскай пушчы — вырабам м.інш. паташу. А буднікі ўзялі сваю назву ад буд, прымітыўных хатак, якія яны спачатку сабе стаўлялі. Зыгмунт Глогер так піша пра іх: «Tak nazywano na Litwie i Rusi Mazurów, osiadających tam na prawie czynszowem wśród lasów. Zwykle osadnicy ci, tak z włościan jak z zagrodowej szlachty pochodzący, wziąwszy grunta w lasach obszernych, zaczynali od postawienia sobie «budy» na mieszkanie (od czego poszła ich nazwa), potem krudowali czyli karczowali na pole oznaczone części lasu i zajmowali się następnie wypalaniem popiołów, smoły, terpentyny, potażu, węgli kowalskich, wyrobem klepek, gątów, dranic, desek. (...) Budnicy polscy przez kilka wieków napływali licznie w pustkowia Litwy i Rusi i przyczynili się bardzo do rozszerzenia rolnictwa w dzielnicach leśnych, ale osiadając małemi gromadkami, wsiąkali w ludność miejscową, przyjmując jej ubiór і mowę». У пазнейшы час асаднікі насялілі дрэваапрацоўчую Гайнаўку, а ў наш

Дуб каля Прыбудкаў мае, паводле маіх крокаў, каля дванаццаці метраў у абхваце каля самой зямлі. Калісь ударыў быў у яго гром, расколваючы магутнае дрэва на дзве часткі. Мне той раскол прыгадаў крыж, які ў свой час быў пастаўлены каля Драгічына для імшы з удзелам папы Яна Паўла II. Раскол таго крыжа меў нагадваць раскол хрысціянства на ўсходняе і заходняе. Ды і расколаты дуб у Прыбудках стаіць, здаецца, на та-

chów, którym jeszcze niedawno znoszono tam

ofiary». Не толькі ў старых вербах жывуць

персанажы з іншага свету. У дубе за Пры-

будкамі таксама спарахнелае дупло...

З Прыбудак задумаў я зайсці ў Гарадзіска, але жвіровая дарога завяла мяне ў іншую вёску, якую навакольны народ называе Каралюкамі, а афіцыёз Падбаравіскам. За Падбаравіскам таксама стаіць дуб, але яму яшчэ трэба многа расці да славы свайго суседа.

кой акурат заходне-ўсходняй нашай

трэшчыне...

З Каралюкоў у Гарадзіска прамой дарогі цяпер няма, але мне прыдумалася, што такая дарога павінна быць у лесе, значыць ужо ў Лядскай пушчы. Нейкі след дарогі там спачатку быў, вёў ён цераз лясныя палянкі са скошанай травой, пасля выйшаў на пашы, узараныя палоскамі. І так праз такія ўзараныя і неўзараныя пашы, пад шчодрым веснавым дажджом, дабрыў я з пушчы ў Гарадзіска. Назва вёскі вядзецца, мабыць, ад нейкага агарода, які ў мясцовай гаворцы называюць папросту гародам. Маем жа ў наваколлі і іншыя Гарадзіскі, і Агароднікі...

Паводле архіўных дакументаў наведа-

ныя мною вёскі Крывец, Прыбудкі і Гарадзіска ды суседнія ім Катоўка, Васількова, Рэпіскі, Ласінка, Галякова Шыя, Кутавая, Крыніца, а таксама Рыбакі, Флёрка, Парослае, Капітаншчына і Ахрымы былі заснаваны ў 1765-1789 гадах. Апошнія з гэтых вёсак выраслі з усходняга боку Бельскай пушчы, якой захаваныя да сёння рэшткі атрымалі назву Лядскай пушчы ад фальварка ў Лядах. Раней названыя падляшскія вёскі выраслі з боку горада Бельска, а іх узнікненне трэба звязваць з гаспадарчым выкарыстаннем Бельскай пушчы. Драўніну з яе альбо сплаўлялі Нарвай і яе верхнімі прытокамі ў напрамку Гданьска; гэтаксама вывозілі і вырабы з драўніны, якія рыхтавалі ў пушчы, м.інш. смалу, дзёгаць, паташ, клёпкі... Месца па ссечаных дрэвах насельніцтва паступова займала пад земляробства. Гэты працэс не ахапіў Белавежскай пушчы, якая аставалася ў межах Вялікага Княства Літоўскага, дзе ахова лясоў была больш строгая. Лядская пушча асталася, мабыць, толькі таму, што спынілася запатрабаванне на пушчанскія вырабы на захадзе Еўропы, бо тамашнія прадпрымальнікі знайшлі таннейшыя іх крыніцы ў іншых частках свету, м.інш. v Афрыцы і Канадзе. Можна нават сказаць, што вялікія геаграфічныя адкрыцці, асацыяваныя м.інш. з Калумбам, Магеланам і Веспучым, спыніліся ў Крыўцы, Прыбудках і Гарадзіску, на рэштках колішняй Бельскай пушчы. А высечка Бельскай пушчы пачалася акурат у эпоху названых першапраходцаў, калі ў Еўропе ўзняўся вялікі попыт на патрэбную караблебудаўніцтву драўніну і вырабы з яе, у пачатку XVI стагоддзя, калі дзеля арганізацыі новай гаспадарчай дзейнасці — вывазу і перапрацоўкі драўніны, уладары засноўвалі буйнейшыя згуртаванні насельніцтва — гарады. Напрыклад, Нарва атрымала гарадское права ў 1514 годзе. А ў хвіліну новай успышкі вывазу і перапрацоўкі нашай драўніны ў мінулым, XX стагоддзі была разбудавана Гайнаўка, якая гарадское права атрымала паўстагоддзя таму назад...

дзіць, — адказаў я, прыгадваючы сабе фрагмент даведніка Зыгмунта Грогера: «(...) w dawnych pojęciach narodu, przechowywanych dotąd przez lud wiejski, istniał zły duch czyli czart borowy, leśny, borowiec, borowik, skutkiem więc podobieństwa w brzmieniu i związku z pojęciem boru, lud przeniósł nazwisko ludzkie Boruta (jak to potwierdza i Karłowicz) na djabła, zwanego także borowym, rokitą, rokickim, wierzbickim, łozińskim, jako na ducha, mieszkającego w boru, rokitach, łozach i suchych wierzbach».

– Няма тут ніякага чорта, — адказаў чалавек і паехаў далей.

А я, усё ж такі, пераканаўся, што ў той вярбе нейкі чорт сядзіць. Бо ж ён так пакруціў мае камунікацыі з фотаапаратам, што я ніяк не мог завесці самаўспышкі, каб асабіста зняцца ў дупле майго фальклорнага цёзкі. Пабаяўся ён, мабыць, што за маім прозвішчам законнае права на тое дупло...

Ды нячысцік пакруціў мае камунікацыі не толькі каля апальнага дупла. Страціў я арыентацыю і ў Прыбудках, але там яе страціць нескладана, бо ў гэтай невялікай вёсцы адносна многа дарожак і вулачак. Усё ж такі знайшоў я найважчас падобнае асадніцтва спецыялістаў чакаецца пад Бельскам. З той розніцай, што цяпер ludność miejscowa przyjmuje ich ubiór

А дуб жа мог спатрэбіцца для вырабу менавіта названых Глогерам клёпак. І не быў ён у пашане ў хрысціянскіх місіянераў, бо ў язычнікаў адыгрываў ролю сакральнага дрэва. Зноў слова Глогеру: «Niektóre plemiona słowiańskie i litewskie nie budowały bogom swoim świątyń, ale posągi bożyszcz osłaniały tylko przy drzewach świętych strzechą na słupach od słoty i nieczystości ptactwa». Далей пра адзін з прускіх дубоў: «Wierzono, że liście tego dębu noszone na szyi zabezpieczały od złych przygód. Miano go ściąć w czasach krzyżackich za Jana biskupa warmińskiego. Gdy drugi dąb święty kazał ścinać biskup warmiński Anzelm, a siekiera przy pierwszem uderzeniu odbiwszy się zraniła rąbiącego, poczem żaden z obecnych nie chciał jej wziąć do ręki, sam dopiero biskup wyciął otwór i ogień podłożyć kazał. (...) Na Mazowszu i Podlasiu nadnarwiańskiem lud utrzymuje, że aby się chleb domowy dobrze «darzył» czyli udawał, w dzieży powinno być choć kilka klepek dębowych. (...) Źmudzini i Łotysze stare a wypróchniałe dęby uważali do naszych czasów jako mieszkania du-

У Культурным цэнтры Беларусі пры пасольстве РБ у Беластоку 13 чэрвеня г.г. па ініцыятыве КЦБ і сумесна з Беларускім літаратурным аб'яднаннем "Белавежа" была праведзена прэзентацыя кніг беларускіх пісьменнікаў, прысвечана 80-годдзю з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча. У прэзентацыі прынялі ўдзел старшыня Беларускага фонда культуры Уладзімір Гілеп і старшыня таварыства "Беларусь — Польшча" Анатоль Бутэвіч, празаік, перакладчык, эсэіст, журналіст, палітык і дыпламат. Працуе ў сферы дзіцячай і гістарычнай літаратуры, крытыкі, у галіне перакладу. Аўтар кніг м.інш. "Прыгоды лісціка-карунчыка", "Прыгоды памаўзлівай Рыскі", "Расстайны пах асоту", "У гасцях у вечнасці", "Званы Нямігі", гістарычных нарысаў кніг перакладаў (як Максім Валошка) Станіслава Лема, Элізы Ажэшкі, Эрнеста Хемінгуэя і іншых. У 2004 годзе за пераклады з польскай мовы атрымаў прэмію польскага Таварыства аўтараў ZAiKS. Член рэдкалегій часопіса "Вясёлка", "Краязнаўчай газеты", намеснік старшыні Рады Беларускага фонду культуры, старшыня таварыства "Беларусь — Польшча", старшыня грамадскай назіральнай камісіі пры Міністэрстве культуры па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, член Беларускай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, член Польска-Беларускай дарадчай камісіі па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Быў генеральным консулам РБ у Гданьску, амбасадарам у Румыніі, міністрам інфармацыі РБ, міністрам культуры і друку РБ.

Сярод запрошаных гасцей прысут-

нічалі старшыня Беларускага літаратурнага аб'яднання "Белавежа", паэт прафесар Ян Чыквін, "белавежац" Віктар Швед, старшыня БГКТ Ян Сычэўскі, загадчык кафедры беларускай філалогіі Беластоцкага ўніверсітэта прафесар Галіна Тварановіч, выкладчыкі кафедры, студэнты філалогіі. На прэзентацыі прысутнічаў таксама Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Аляксандр Берабеня. Мерапрыемства пачалося з выступлення фальклорна-эстраднага калектыву з Мінска "Купалінка", які выступіў з любімымі песнямі Уладзіміра Караткевіча. Госці з Беларусі прадставілі новае выданне вядомага твора пісьменніка "Дзікае паляванне караля Стаха", якое было выдадзена Беларускім фондам культуры і Міністэрствам культуры Беларусі на чатырох мовах: беларускай, рускай, украінскай і англійскай. Чатырохмоў нае выданне падрыхтавана па ініцыятыве Міністэрства культуры РБ Беларускім фондам культуры да 80годдзя з дня нараджэння славутага пісьменніка. Новае выданне вядомай і любімай чытачамі аповесці пісьменніка выдадзена тыражом 3 тысяч экземпляраў. Падарункавае выданне аповесці "Дзікае паляванне караля Стаха" стала своеасаблівым друкаваным помнікам Уладзіміру Караткевічу. Гэты 760-старонкавы ілюстраваны фаліянт вагой амаль утры кілаграмы выдадзены пры падтрымцы і Беларускага камітэта Міжнароднай рады па помніках і мясцінах (ІКАМОС), і прыватнага прадпрыемства "Неф-праект". Кніга аформлена дызайнерам Сяргеем Расолькам, мастакамі Юрыем Яка-

Злева: Анатоль Бутэвіч, Уладзімір Гілеп і Аляксандр Карачун

венкам і Міхасём Будавеем, у двух да з 12 раздзелаў, названых гадзіна-колерах— чорным і срэбным. мі. Выява рымскага гадзінніка з па-

Вырашылі ілюстраваць не сюжэт, а канкрэтныя эпізоды, а зрабіць да кожнай моўнай часткі серыю разгорнутых шмуцтытулаў, якія прагучаць своеасаблівай "уверцюрай" да твора. Атрымаліся чатыры самастойныя васьмістаронкавыя графічныя ўступы ў адзіным стылі. Заставак да раздзелаў у чатырохмоўным выданні 78. Кніга друкавалася ў польскай друкарні Dragowiec-PL у Варшаве. Уладзімр Гілеп назваў кнігу "своеасаблівым друкаваным помнікам Караткевічу", і будзе яна перададзена айчынным бібліятэкам і музеям, накіраваная ў дыппрадстаўніцтвы Беларусі за мяжой. Аўтар прадмовы да гэтага выдання Анатоль Бутэвіч сказаў пра Караткевіча:

– Мне здаецца, што абсалютна справядліва, што мы, беларусы, нарэшце ўмеем якасна святкаваць юбілеі нашых выбітных асобаў. Мы нарэшце прыходзім да Караткевіча. Многія ўжо прыйшлі да яго, а некаторыя яшчэ прыходзяць. І прыйшоўшы, разумеем, сучаснікамі якой вялікай асобы былі мы. Нам пашчасціла жыць разам, чытаць ягоныя кнігі. Мне пашчасціла бачыць, як стаялі чэргі ў бібліятэках, каб атрымаць чарговы нумар часопіса з публікацыяй Караткевіча... Уладзімір Сямёнавіч здолеў нас далучыць да нашай гісторыі. Нам, беларусам, адкрыць нас, беларусаў. Але яшчэ мне здаецца, што ён здолеў адкрыць нас, беларусаў, усяму свету. Я перакананы, што ў кожнага з нас свой Караткевіч. Гэта добра, гэта значыць, што мы знаходзім і будзем знаходзіць у яго творах тое адметнае, што нам дапамагае ў жыцці.

Анатоль Бутэвіч прадставіў яшчэ кнігу ў сваім перакладзе на беларускую мову — раман "Нязломны з Назарэта" Рышарда Курыльчыка і свой новы раман "Каралева не здраджвала каралю". Аповесць Рышарда Курыльчыка (ілюстрацыі Паўла Татарнікава, дызайн Сяргея Расолькі) гэта гістарычнае апавяданне пра зямное жыццё Хрыста. Кніга складаец-

мі. Выява рымскага гадзінніка з паступова змяняючымся часам распачынае кожны раздзел. Тытул і вокладка пачынаюцца з цярновага вянка на белым і чырвоным. Дзесятая гадзіна — укрыжаванне — вянок і старонкі чорныя. А Кніга Анатоля Бутэвіча "Каралева не здраджвала каралю" — адкрые чытачу гісторыю, якую аўтар "не падглядаў са свечкай". 70-гадовы польскі кароль Ягайла меў раней тры шлюбы — але нараджаліся толькі дочкі. І вось чацвёртая жонка, 17-гадовая беларуская князёўна Соф'я Гальшанская (палякі называюць яе Сонькай), прынесла Ягайлу двух сыноў, і яе голасна абвінавацілі ў здрадзе. Ягайла вельмі балюча перажываў абвінавачанне Соф'і ў здрадзе. Галоўная мэта аўтара — прыцягнуць да зацікаўлення гісторыяй Беларусі як мага больш людзей.

Калі абвінавацілі Соф'ю Гальшанскую, што яна здраджвала мужу Ягайлу, то адразу пачалі хапаць рыцараў, якіх у гэтым падазравалі. I вось калі дапытвалі аднаго з іх — Генрыка з Рогава (гэта не наша Рогава, але я дазволіў сабе зрабіць яго нашым) — то ён увесь час цвердзіў: "Каралева не здраджвала каралю". У кнізе без палітыкі не абышлося. Я намагаўся паказаць стасункі Ягайлы з двума суб'ектамі — і з Княствам, і з Каронай. Стараўся правесці праз раман дзве рэчы. Першае я не лічу, як некаторыя гісторыкі і даследчыкі, што Ягайла быў здраднікам — здрадзіў сваёй Радзіме і прадаўся палякам. Ён быў палітык. Палітык мусіў рабіць часам тое, што залежала ад палітычнай сітуацыі... Ягайла з Соф'яй Гальшанскай вянчаўся ў Наваградку — хоць усе тры іншыя ягоныя шлюбы былі ў Кракаве. Чаму? І тут маё перакананне - да канца свайго жыцця Ягайла не здрадзіў Княству. Ён ніколі не хацеў інкарпарацыі Княства ў Карону. Ягайла ніколі Княства не выракаўся. І памёр ён тут, калі слухаў спевы салаўёў. Толькі тутэйшыя салаўі спявалі для яго так цудоўна...

Вярнулі мемарыяльную шыльду Ларысы Геніюш

Воля— не тое, што рукі развяжуць, Зменяць на большую клетку малую. Воля— не тое.

што "вольны ты" скажуць, Воля— то воля, якую адчую.

Міхась Скобла выносіць з памяшкання зэльвенскай міліцыі шыльду Ларысы Геніюш

Гэтыя паэтычныя радкі не раз згадвалі ўдзельнікі літаратурнага свята, прысвечанага 100-годдзю беларускай паэткі, змагаркі і патрыёткі Ларысы Геніюш, якое адбылося летась, 7 жніўня, у Зэльве. На свята тады з'ехаліся больш за 500 чалавек з розных куткоў Беларусі, а таксама з Вільні, Беластока, Масквы.

Але за некалькі дзён да юбілейнай урачыстасці ў Зэльве мясцовыя чыноўнікі і міліцыянеры знялі з дома, дзе жыла паэтка, мемарыяльную шыльду, якую планавалася тады адкрыць на свята. Шыльду зрабіў вядомы беларускі мастак Алесь Шатэрнік.

Знялі мемарыяльную дошку і завезлі яе ў Зэльвенскі раённы аддзел унутраных спраў, дзе яна і знаходзілася там амаль год. Некалькі разоў на працягу гэтага часу мы спрабавалі забраць твор мастацтва з міліцыі, але яго не аддавалі. "Маўляў, будзе загад з Зэльвенскага райвыканкама, тады, калі ласка, мы яе вам аддамо", — казалі зэльвенскія міліцыянеры.

І вось нарэшце такі загаду міліцыю паступіў. 20 чэрвеня аўтар гэтых радкоў і беларускі пісьменнік Міхась Скобла наведалі Зэльвенскі РАУС, дзе маёр міліцыі Валерый Парфенчык пад распіску аддаў нам шыльду Ларысы Геніюш, дадаўшы, што крыміналу ў тым, што была замацавана шыльда, няма. Падчас такой "акцыі' нас найбольш цікавіла пытанне, а хто ж даваў загад здымаць шыльду з прыватнага дома ў Зэльве. Тым больш, што гаспадыня дома дазволіла яе ўстанавіць. А таксама быў дазвол на яе ўстаноўку з іншых інстанцый раёна і вобласці. З дакументаў у міліцыі, з якімі мы азнаёміліся, стала вядома, што такі загад на свята 100-гадовага юбілею вялікай беларускай паэткі паступіў ад начальніка ідэалагічнага аддзела Зэльвенскага райвыканкама Юрыя Кулікова. І яго распараджэнне на местачковым узроўні было выканана.

Дарэчы, замест сапраўднай шыльды ўдзельнікі свята летась прымацавалі папяровую шыльду, якая знаходзіцца на доме да сённяшніх дзён. Па словах Міхася Скоблы, сапраўдная мемарыяльная шыльда на доме, дзе жыла Ларыса Геніюш, усё ж будзе ўстаноўлена.

Нагадаем, што год таму ў той самы святочны дзень, хаця была дамоўленасць, не пусцілі ўдзельнікаў урачыстасці і ў раённы Дом культуры. Ён аказаўся зачыненым. Свята прыйшлося працягваць на ступеньках Зэльвенскага РДК пад пякучым сонцам.

Сяргей ЧЫГРЫН

— Што чуваць?

Пазваніла мне мая знаёмая з суседняй гміны, прыхільніца беларускай справы. Як заўсёды, панаракала я на сваю крынкаўска-беларускую долю; вельмі мне гэтыя нараканні патрэбны, здаецца, выконваюць яны нейкую аздараўляльную ролю — як распавядзеш іншым пра свае балячкі, дык адразу на душы лягчэй становіцца... Заўсёды ў такіх сітуацыях паяўляецца надзея, што некаму сумленне спрацуе, мо хто адумаецца, захоча дапамагчы...

- І зноў вас ігнаруюць, хаця ў перадвыбарчай кампаніі абяцалі падтрымку мясцовай культуры...

У ейнай гміне запланавалі культурную праграму набліжаючагася маштабнага свята, ды нас не ўлічылі ні ў спісак выступаючых, ні гасией.

Мая тэлефонная размова са знаёмай у гэты раз аказалася не толькі лякуючай душу, але і падштурхнула мяне да чарговай спробы палягчэння лёсу тутэйшых беларусаў. Доўга не задумваючыся, набрала я на сваім мабільніку нумар успомненай гміннай управы і, спасылаючыся на мясцовыя плёткі, спыталася ці гэта праўда, што будзем выступаць са сваімі песнямі на іхнім, набліжаючымся свяце.

- А вы ў гэтай "Зараніцы" штосьці па-польску спяваеце?

Прыйшлося мне дэталёва тлумачыць, што мы выконваем місію захоўвання даўніх традыцый, у гэтым ліку песенных, нашых вёсак, зберагаем памяць аб нашых продках.

Іаанна ЧАБАН

Мы перадаем са сцэны тое, што пачуем ад апошніх вясковых бабуль, бо дзядуляў ужо няма ў жывых, паколькі мужчынскае жыццё карацейшае ад жаночага... Мы не мяняем ані мовы, ані тэксту, ані мелодыкі іхніх пераказаў, незалежна ад таго ці каму гэта падабаецца, ці не. Вядома, гэтыя песенныя пераказы ў пераважнасці на рускай і беларускай мовах, але, час ад часу, і папольску нешта можна пачуць.

– Цяжкая справа з вамі. Ведаеце, тут у нас цяпер за такі рэпертуар расплачваюць сырымі гнілымі яйкамі; тут трэба ўсё толькі па-польску, і да таго яшчэ пільнавацца, каб тэкст быў палітычна карэктны, бо ў іншым выпадку і па-польску "не пяройдзе".

Мне параілі патэлефанаваць іхнім працаўнікам культуры, але там, як і ранейшы суразмоўца, сказалі, што ў гэтыя справы пальцаў не ўсадзяць. Больш званіць нікому я не збіралася, бо пакуль работы не маю, то і рахункаў няма чым плаціць, але адказала, што гнілых яек я не баюся, бо і хто жімі ў нас будзе кідацца, калі ў бліжэйшым наваколлі цяжка знайсці польскамоўную вёску і гэта не звязана з канфесійнай прыналежнасцю жыхароў, таму што і католікі тут па-нашаму ў сваіх хатах гавораць.

Гэтую крытыку я прыняла як найлепшы камплімент — яшчэ ж ніхто не акрэсліў нашых аматарскіх вакальных магчымасцей "опернымі"!

Што ж зробіш, калісь тут "весялушак" многа не спявалі, у асноўным панавала лірыка і глыбокія тэксты, як нядаўна сказала мне тутэйшая 81-гадовая жанчына: "Спявалі ўсё пра жыццё, пра цяжкі лёс, перажыванні, мары...".

Крынкаўскія эпізоды (2)

То ж мы спяваем іхнія песні, якія ўжо дзесяцігоддзямі мясцовыя інтэлігенты стараюцца задушыць голымі рукамі і пахаваць недзе далёка ад патомных, не ставячы ім ні крыжа, ні тым больш памятнай дошкі. І як тут пра Еўропу гаварыць, калі ёю тут і не пахне!

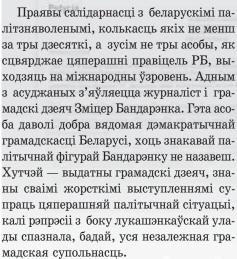
Усё ж такі справа нечакана набрала лепшага абароту. Некалькі гадзін пазней галоўны гмінны кіраўнік сам скантактаваўся са мною паведамляючы, што дазволіў на наша выступенне: "Можаце спяваць 30 мінут, не больш". Растлумачыў, што за падарожжа грошай нам не вернуць, але абедам пачастуюць. Усё ж падазраюць, што мы не прымемся на іхняй эстрадзе, бо мова не такая як трэба і наша выканаўства опернае, а яны оперу не слухаюць, дарэчы, тут толькі камерцыю ўспрымаюць.

Узгадала я сабе, на якім узроўні жылі нашы вясковыя продкі. Яны ж свае будні напаўнялі вышэйшай культурай — не было ніякай непатрэбшчыны ані ў хатах, ані на панадворках, ані ў іх духоўным жыцці. Гэта была перш за ўсё культура слова, завершаная высокай музычнай эстэтыкай і маральнасцю простых людзей, якую сёння ўжо цяжка сустрэць.

Падзякавала я свайму суразмоўцу за ўсё ж такі спробы падтрымкі нашай дзейнасці. Абяцала на мерапрыемства і на свой рахунак даехаць, каб толькі пакарыстацца новай магчымасцю распаўсюду роднай спадчыны. Падкрэсліла амаль гістарычную падзею, якая адбудзецца з іхнім і нашым удзелам: яна таксама ўнясе ўклад у пабудову новага, еўрапейскага ладу на ўскраіне нашай краіны.

Wolność dla Bandarenkii

Freedom for Bandarenka!

У цяперашні час Зміцер Бандарэнка знаходзіцца за кратамі пасля падзей 19 снежня 2010 года. Але, будучы па той бок турэмнага мура, грамадскі дзеяч не застаўся забыты не толькі беларускімі аднадумцамі, але замежнымі спачуваючымі. Не так даўно дэпутат Еўрапаламента ад Польшчы Марэк Мігальскі ўзяў шэфства над Бандарэнкам. "Я б хацеў выказаць маю рашучую падтрымку аднаму з палітвязьняў, Змітру Бандарэнку, якога прысудзілі да двух гадоў калёніі за ўдзел у дэманстрацыі пратэсту супраць сфальсыфікаваных вынікаў прэзыдэнцкіх выбараў 19 сьнежня 2010 году. Я захапляюся яго мужнасьцю і яго дзейнасьцю", — цытуе стаўленне Мігальскага да Бандарэнкі Радыё "Свабода". Але справа пайшла далей проста выказанай падтрымкі. Напачатку лета ў Сеціве з'явіўся створаны Мігальскім сайт "Свабоду Бандарэнку!", які месціцца па адрасе http://bandarenka.pl.

Менавіта адтуль англа-польска-рускамоўная грамадскасць можа даведацца, хто такі Зміцер Бандарэнка і чаму яму аказваецца такая падтрымка. "Dr Marek Migalski przystąpił do kampanii zainicjowanej przez Libereco (Libereco — праваабарончая арганізацыя — заўв. У. Л.) і podjął się osobistej "opieki" nad skazanym na dwa lata kolonii karnej Dzmitrijem Bandarenką. Jako patron Dzmitrija Bandarenki dokłada wszelkich starań, aby w jak największym stopniu udzielić wsparcia Panu Bandarence oraz jego rodzinie, przypominać o sprawie Pana Bandarenki i zwracać uwagę polskiego oraz europejskiego społeczeństwa na sytuację białoruskich więźniów politycznych. Dlatego też powstała ta strona, na której mogą Państwo podpisać się pod petycją w sprawie Pana Bandarenki i która zostanie wysłana do Prezydenta Białorusi Aleksandra Łukaszenki oraz naczelnika więzienia, w którym przebywa Dzmitrij Bandarenka", тлумачыцца на старонцы "O projekcie".

Варта адзначыць, што сайт выглядае даволі прывабна з пункту гледжання мэты, якую ставіць перад сабой яго ўладальнік. Патрабаванне "Свабоду Бандарэнку!" нібы зіхаціць з кожнага тэксту аб ім, з кожнага відэасюжэта.

Нягледзячы на тое, што сайт паўстаў зусім нядаўна, усе старонкі, якіх усяго чатыры, напоўненыя інфармацыяй. З іх можна даведацца не толькі аб беларускім палітзняволеным, але і пра дзейнасць Марка Мігальскага. Да таго ж на сайце ўжо месцяцца выступы неабыякавых да лёсу беларускіх вязняў сумлення польскіх грамадзян.

На дадзены момант цяжка наперад сказаць, чым скончыцца такая ініцыятыва еўрадэпутата, але ўжо відавочна, што яна з'яўляецца вельмі важным чыннікам маральнай падтрымкі антылукашэнкаўскага змагара.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Гальшанскія легенды

Чытаючы ў дарозе нядаўна выдадзены ў "Беларускім кнігазборы" том Вінцука Адважнага, яшчэ раз падумалася, што найгалоўнейшы наш скарб — гэта мова. Прычым, не столькі акадэмічна літаратурная, уніфікаваная, але найперш мясцовая, рэгіянальная, жывая гутарка. Такой мовы, якой пісаў Адважны — Язэп Германовіч, ураджэнец Гальшанаў, у гэтым славутым мястэчку ўжо няма. З'ява характэрная для ўсёй краіны. Спачатку беларуска-польскагабрэйскія мястэчкі пераўтварыліся ў савецкія вёскі, а зараз у абсалютна незразумелыя і недарэчныя аграгарадкі. Але ў Гальшанах, а пра іх пойдзе гаворка, дух старых легендаў яшчэ жыве. Невыпадкова, менавіта тут атрымаў прапіску агульнанацыянальны фестываль прывідаў, традыцыя якога ўжо фармуецца.

Дзівосны від на Гальшаны ўзнікае, калі едзеш з боку Трабаў — мястэчка пры набліжэнні нібыта вырастае з зямлі. Здалёк відаць барочны касцёл і кляштар. Гальшаны, вуліцы якіх размешчаны крыж на крыж, багатыя разнастайнымі адзнакамі гісторыі, якія размясціліся ў розных кутках і ўскраінах мястэчка: рэшткі старога млына, праваслаўная Георгіеўская царква і каплічка пры дарозе (якая вядзе да Багданава), гарадзішча на летапіснай рэчцы Карабель (на выездзе ў бок Барунаў і Крэва), нядаўна пастаўлены помнік Соф'і Гальшанскай (у цэнтры праз дарогу ад касцёла), дамы колішняй габрэйскай забудовы, ужо згаданы архітэктурны комплекс францішканцаў. Ёсць яшчэ гара, на якой паводле некаторых звестак вешалі паўстанцаў (гэта ўжо па гасцінцы ў кірунку Ашмяны) і дзе мой сябра Віктар Сазонаў, які нарадзіўся і вырас у мястэчку, марыць паставіць памятны крыж.

Славуты гальшанскі замак, услаўлены класікам нашай літаратуры Уладзімірам Караткевічам, стаіць неяк асобна. Папраўдзе, ад былога цудоўнага палаца Сапегаў да нашых дзён дайшлі толькі руіны, але нават яны могуць даць уяўленне пра хараство даўняга свецкага замка. Асноўныя разбурэнні ён зазнаў пасля другой сусветнай вайны, калі дамінаваў ваёўны атэізм і адмова ад усяго "аджыўшага". З замка расцягвалі цэглу, а пазней пад сценамі колішняга палаца зрабілі кароўнік. Дагэтуль у вачах стаяць кадры з дакументальнага фільма, што быў зняты па ініцыятыве Міхася Ткачова, які адзін з першых стаў біць у званы. Урэшце ферму для жывёлы ліквідавалі, больш-менш упарадкавалі пад'езд да помніка архітэктуры. Да рэстаўрацыі яшчэ далёка, але павага да замка вярнулася.

Гальшаны не менш цікавыя і сваімі людзьмі. У мясцовых жыхароў здавён была слава панчошнікаў і каняводаў. І калі промысел рукавіц і шкарпэтак местачкоўцам асаблівага гонару не прынёс, дык у справе продажу коней яны дасягнулі надзвычай высокага майстэрства, а разам 1 сумнеўнай рэпутацыі. Нават цыганы, прызнаныя майстры ашуканства, не маглі скласці ім канкурэнцыі і абыходзілі Гальшаны бокам. З мястэчка выйшла нямала і выдатных людзей, прыкладам некалькі дзеячаў беларускага хрысціянства.

Калі вы наведаеце Гальшаны, вам раскажуць пра дзівоснае гарадзішча, дзе ўбітая ў зямлю рыдлёўка правальваецца на ўсю даўжыню, а вяртаецца акрываўленай, пра замураваную ў сцяну кляштара маладую жанчыну, прывід якой час ад часу паказваецца людзям, пра здані, якія дагэтуль жывуць у старым паўразбураным замку, пра многае іншае. Гісторыі гэтыя штораз абрастаюць новымі падрабязнасцямі, пікантнымі дэталямі і цікавінкамі — гальшанцы насамрэч умеюць расказваць. І ў аповедах іх шмат праўдзівага. Месца па праве прэтэндуе на сталіцу анамальнага турызму.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Міхась КУПТЭЛЬ

Паказаць аргументацыю самаўрадаў і эколагаў : 03.07 — 09.07

Рэпартаж «Сан-Францыска ў Кош-ках» («Ніва» ад 17.04.2011 г.) Аляксандра Вярбіцкага зацікавіў мяне як ніколі сваёй змястоўнай справаздачай з вандроўкі па абочынах вялікай інвестыцыі фірмы ІКЕА ў Арлянскай гміне.

З рэпаргажу можна было даведацца, што жыхары вёсак побач будаўнічай пляцоўкі і шафёры грузавікоў з будовы наракаюць. Жыхары баяцца, што з-за ІКЕІ ўжо няма і пэўна не будзе спакою і «смурод нейкі пойдзе, як рушыць вытворчасць».

Не мінуў тыдзень як пешаходны журналіст «Нівы» распачаў традыцыйную вандроўку па дарогах і сцяжынках Беласточчыны. Пэўна, лепш вандраваць, чым сядзець у горадзе, а пры нагодзе і рэпартаж тыднёвік надрукуе. Турбуе мяне пытанне чаму ён не вандруе на ровары. Хоць адказ быццам сам насоўваецца, што можа надта хутка праехаў бы з поўдня на поўнач і з захаду на ўсход усе нашы вёскі і мястэчкі і пазней не было б аб чым пісаць.

Пры нагодзе тэмы пашырэння Белавежскай пушчы пішу пра вандроўкі А. Вярбіцкага, які прыхільнікам пашырэння не з'яўляецца. Мяркую, што пры чарговай вандроўцы ў Арлянскую гміну журналісту ўдасца спаткацца з войтам Пётрам Сэльвесюком і навочна высветліць недахопы, звязаныя з магутнай будовай фірмы ІКЕА.

Можа хтосьці з рэдактараў адкажа мне на пытанне, чаму ў справе Белавежскай пушчы «Ніва» стаіць толькі па адной старане, а не аб'ектыўна, як належыць журналісцкай прафесіі, паказвае чытачу аргументацыю не толькі самаўрадаў Нараўчанскай, Гайнаўскай ці Белавежскай гмін, але і прадстаўнікоў асяроддзяў, якія змагаюцца за строгую ахову пушчы. (глядзі: А. Мароз, «Гайнаўшчына: ізноў праблемы пушчы», «Ніва» ад 1 мая 2011 г.).

Аляксей Мароз піша, што «Новы законапраект у справе аховы прыроды гэта крок назад". Чаму назад і ад чаго назад? — пытаю. Калі мясцовыя самаўрады ў справе Белавежскай пушчы хочуць захаваць не пушчу, то што? Калі бракуе ў допісе аргументацыі, то можна ўяўляць, што хочуць пэўна захаваць свае пасады. Так да іх прыліплі, што іншага жыцця без улады не ўяўляюць.

Белавежская пушча не з'яўляецца ўласнасцю самаўрадаў. Гэта дзяржаўны лес. Калі так, то чаму чыноўнікі маюць вырашаць аб яе існаванні? Відаць, што лобі за магчымасць доступу да багацця пушчы вельмі рашучае, калі солтыс Трывежы перакананы ў тым, што калі самаўрады не будуць вырашаць аб існаванні пушчы, то «хутка нам ліквідуюць прадпрыемствы, маладыя выедуць ад нас, а старыя паўміраюць». Выглядае на тое, што калі законапраект не ўступіць у сілу, то старыя не паўміраюць, а маладыя не павыязджаюць, быццам бы раней не выязджалі.

Не лепш, так думаю, было б для насельніцтва беларускіх прыпушчанскіх вёсак і мястэчак, каб самаўрады пры дапамозе парламентарыяў, бурмістраў, войтаў больш заняліся думкай як стварыць новыя месцы працы. Вядома, што сама пушча нікога не накорміць і не ўратуе ад заняпаду гэты куток Беласточчыны. Праблема не ў пушчы.

Як піша А. Мароз, «на ўсю Белавежскую праграму развіцця мела быць выдаткавана 75 мільёнаў зл. з Нацыянальнага фонду аховы асяроддзя і воднай гаспадаркі». Калі б самаўрады згадзіліся на пашырэнне пушчы, то 75 мільёнаў сплыло бу прыпушчанскія гміны на ўсё, што датычыць мясцовага насельніцтва! Не нейкага іншага, варшаўскага, куяўскага, сі-

Заглянуў я на вэб-старонкі трох прыпушчанскіх гмін: Белавежская гміна бюджэт на 2011 год складае 11 237 000 зл; Нараўчанская — 14 754 000 зл; Гайнаўская — 14 064 000 зл. Разам гадавы бюджэт трох гмін складае 40 мільёнаў злотых. Як бачым 75 мільёнаў гэта прыблізна двухгадовы бюджэт гэтых гмін. Разумею, што можна адкінуць 75 мільёнаў от так сабе, калі б бюджэт гмін быў бы ў дзесяць разоў большы, чым прапанаваная ўрадам сума. Скажыце, калі ласка, пане солтыс Трывежы, ці гэта гаспадарскі падыход да справы? Вінаватыя тут эколагі ці вашы самаўрады?

А цяпер пра самую сутнасць спрэчкі, адкінуўшы палітычны падыход да яе. Пэўна ўсе апаненты пашырэння нацыянальнага парку ў Белавежскай пушчы згодны з тым, што Белавежская пушча гэта ўнікальны ў Еўропе, а пэўна і ў свеце, першабытны лес і ўся фаўна ад най-

меншых караедаў да магутных зуброў. Лес, якога не кранала чалавечая рука тысячамі лет. Пільнавалі яго асочнікі перад мясцовым і чужым насельніцтвам. У 1977 годзе ЮНЕСКА прысвоіла Белавежскаму нацыянальнаму парку статус Сусветнага запаведніка прыроды і, як свайго роду цуд прыроды, занесены ён у Сусветны спісак спадчыны чалавецтва.

Затым, ці ж можна такі вельмі ўнікальны падарунак прыроды аддаць у апеку аматарам? Бо з запісаных А. Марозам слоў, як не кажы, палітыка і ваяводскага раднага Міколы Яноўскага, што «войт і радныя ведаюць найлепш, што самае карыснае паасобным тэрыторыям» вынікае, што так можа быць.

Можа ў наступным допісе А. Мароз чытачам «Нівы» больш змястоўна пакажа аргументацыю самаўрадаў і эколагаў, чаму адны выказваюцца супроць пашырэння БНП, а другія за пашырэнне. І не агульна, што думае войт або радны той ці іншай гміны, але канкрэтна. Прыхільнік пашырэння Януш Корбель жыве не за гарамі, толькі тут, пры пушчы. Можна ж яго спытаць чаму ён супроць мясцовага насельніцтва, бо з артыкула «Гайнаўшчына: ізноў праблемы пушчы» можна даведацца толькі пра пазіцыю ў гэтай справе палітыкаў усіх арыентацый ад левай да правай стараны. Вядома, што палітыкі, прынамсі мясцовага хову і яшчэ перад асеннімі выбарамі, сваю праўдзівую думку аб праекце грамадскіх арганізацый, з 250 тысячамі подпісаў у яго 🔭 падтрымку, не выкажуць.

Ян Тарасевіч

вялікі артыст з малога горада

2 ліпеня (субота)

12.00 — адкрыццё мемарыяльнай табліцы ў гонар Яна Тарасевіча 12.30 — паказ дакументальнага фільма і сустрэча з аўтаркай кнігі пра кампазітара

Музей Сакольскай зямлі і Сакольскі цэнтр культуры вул. Гродзенская, 1. Запрашае Згуртаванне для захавання культурнай спадчыны Сакольшчыны "Сакольшчына"

Адгаданка

1. турысцкая база, 2. літаратурнае прозвішча Мікалая Раманоўскага, 3. квадратны корань з дзевяці, 4. мангольская пустыня, 5. вытворчая група альбо вайсковае злучэнне меншае за дывізію, 6. дадатак на верх пасудзіны, 7. каляровы венчык расліны з пялёсткамі, 8. цямнейшы абрыс аб'екта ў сонечны дзень, 9. грузінскі порт, 10. хі-

мічны элемент н-р 12, 11. форменнае паліто са складкай на спіне, 12. адчуванне страху,

Адгаданыя словы запісаць у вызначаныя дарожкі, пачынаючы ад поля з лічбай.

У светлых палях атрымаецца рашэнне пагаворка.

11 12

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 22 ну-

Аса, вяроўка, газ, гром, кліка, ліпа, масць, Нёман, Ной, паж, побыт, слых, сцяна, сын, ухіл, Хам, хахуля, хіцін, хцівец, цемя, чыгун.

Рашэнне: У снах маіх цёмных сніцца на свянцонай зямлі каплі-

ца, між глухіх, нямых, аслеплых пагоркаў гучьщь святое барока.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Мікалаю Сазановічу з Навін-Вялікіх і Аляксандру Дабчынскаму з Беластока.

Hiba PL ISSN 0546-1960 NR INDEKSU 366714

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка "Ніва". Старшыня: Яўген Вапа. Адрас рэдакцыі: 15-959 Bialystok 2. ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 84. Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22. Internet: http://niva.iig.pl/ E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа. Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба. Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі. Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч, Міхась Сцепанюк, Янка Целушэцкі.

Канцылярыя: Галіна Рамашка. Друкарня: "Orthdruk", Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata krajowa

Termin przyjmowania wpłat do 5-go dnia każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie województwa podlaskiego oraz oddziały "RUCH" i "KOLPORTER"

na terenie całego kraju. Cena prenumeraty kwartalnej

— 32,5 zł., półrocznej — 65 zł., rocznej — 130 zł.

10

Prenumerata z wysylką za granicę Wpłaty przyjmuje "RUCH" S.A. ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa; telefony: +48(0)22 53-28-823 — prenumerata platna w walucie obcej, 0-2253-28-816, 53-28-819; — prenumerata płatna w PLN; nr faxu: 0-2253-28-734 Prenumerata w redakcji

Planowana ilość numerów "Niwy" w 2011 roku — 52. Przesyłka zwykła: Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 4,2 zł. Cena 1 egz. wraz z wysyłką za granicę — kraje europejskie — 5,50 zł. — kraje pozaeuropejskie — 5,70 zł. Przesyłka priorytetowa: Cena 1 egz. wraz z wysyłką za gra-— kraje europejskie — 6,50 zł, — Ameryka Północna, Afryka — 7,20 zł., — Ameryka Południowa — 8,30 zł., — Australia i Oceania — 10,50 zł.

Wpłaty przyjmuje: Rada Programowa Tygodnika "Niwa", BANK PEKAO S.A. O/Białystol 38 1240 5211 1111 0000 4929 0945

Nakład: 1 000 egz.

(22.03. — 20.04.) Мо не ўсё будзе спачатку выглядаць ружова. Ды 4-8.07. атрымаеш ад зорак паслядоўнасць, трываласць і энергію. Што вырашыш, тое і зробіш і нішто цябе не верне з абранага шляху. А Юпітар можа багата сыпануць грашыма!

(21.04. — 21.05.) 3 7.07. (да 11.07.) выявяцца сакрэты, табе невядомыя. Багацейшы ў веды, трапна вырашыш. Канікулы не перашкодзяць табе ў здабыванні маёмасці; не абмінеш нагод, каб падзарабіць. Ды 5-9.07. захочацца зламаць свае ўласныя прынцыпы; не паддайся спакусе, бо дзеянні супраць правіл навядуць на цябе сур'ёзныя праблемы!

(22.05. — 22.06.) У ліпені паставіш на сябе. Новыя знаёмыя могуць вывернуць твае планы дагары нагамі. 3-7.07. ніхто цябе не пераможа ў дыскусіях, а твае задумы кінуць іншых на калені. Ды з 7.07. (да 11.07.) будзе з табой цяжка вытрымаць. Не паводзь сябе так як найразумнейшы ў свеце!

(23.06. — 23.07.) На пачатку тыдня можаш страціць з вачэй найбліжэйшую мэту, пачнеш баяцца паразы і перастанеш верыць у сябе. Ды Венера з 4.07. прыбавіць табе аматараў; з усіх бакоў пасыплюцца прапановы. Калі трапіцца шанц падзарабіць, не раздумвай. Палюбіш рызыку, і слушна, бо лёс табе спрыяе. Тваё сэрца таксама заб'е мацней.

(24.07. — 23.08.) У першыя дзве дэкады не шалей, многа адпачывай. Не абяцай іншым зашмат. Самотны Леў мае шанц на новае, вельмі цікавае знаёмства; не вагайся. Яшчэ да 5.07. не разлічвай на тое, што ўсё пойдзе гладка, хоць не бойся найгоршага, бо сам ускладніш самыя простыя сітуацыі. Можаш пакарыстацца акупунктурай.

(24.08. — 23.09.) Задбай аб кандыцыю; можаш хораша пахудзець. Гора тым, хто стане на тваёй дарозе да кар'еры! 3 7.07. (да 11.07.) — найлепшы момант на рашэнні. Абдумаеш справу і выбярэш найлепшы выхад. Ды 3-7.07. можаш сцягнуць на сябе праблемы, калі будзеш насіць высока нос. Будзь сціплы і не ўдавай, што ведаеш усё.

(24.09. — 23.10.) Калі не плануеш канікул, чакаюць цябе немалыя поспехі на працы. 3-6.07. чакае цябе рамантычнае каханне, цудоўныя нагоды і настрой. Найлепш адпачнеш далёка ад цывілізацыі. З 7.07. (да 11.07.) можаш узяцца за старыя планы. Усё ўдасца, бум у фінансах. Ды 5-9.07. могуць адбыцца нечаканыя, нават шакуючыя здарэнні, хтось можа цябе вывесці з раўнавагі.

(24.10. — 22.11.) Цудоўны месяц! Шмат нагод для развіцця і пашырання гарызонтаў. Удалыя падарожжы. 7-11.07. гарачыя рандэву, жарсці сягаючыя зеніту! 5-9.07. будзеш мець энергію, запал да працы, энтузіязм і сілу волі. Ды апазіцыя Плутона да Венеры з 7.07. (да 11.07.) можа прынесці сардэчныя праблемы; не рашай тады важных пачуццёвых спраў.

(23.11.—22.12.) Сілы і адчаю табе хапае, рызыкуй і іграй за найвышэйшыя стаўкі! I грошы паявяцца. Справішся з кожным выклікам, а калі штосьці нават пойдзе не так, будзеш мець навуку. Будзеш мець многа сілы і моцнага духу для абароны слушнай справы. Пераканаеш усіх. З 7.07. (да 11.07.) усміхнецца да цябе шчасце ў фінансах і любові. Ды 3-7.07. пільнуйся канкурэнцыі.

(23.12. — 20.01.) 4-8.07. не бойся рызыкі. Што маеш зрабіць заўтра, зрабі сёння. 3 7.07. (да 11.07.) будзеш фантастычна настроены і лагодны (хоць у першымтыдні ліпеня лепш выедзь з хаты). З выдаткамі пачакай да другой паловы ліпеня, тады таксама пач-

(21.01. — 19.02.) Можаш расправіць крылы, пайсці за фантазіяй. 3-7.07. прыцягнеш да сябе грошы (такі добры будзе і канец месяца). Можаш смела падпісваць важныя дамовы, здзелкі. З 6.07. (да 12.07.) проста неверагодныя гарачыя жарсці, хоць лепш не вяртайся да старога кахання. Ды 5-9.07. можаш з кімсьці пазнаёміцца, з кім супольныя планы могуць аказацца толькі

(20.02. — 21.03.) Добры настрой, прыхільнасць іншых. Павесялееш. 3-06.07. — рамантычнае каханне, удача ў фінансах, карысныя нагоды. 3 7.07. (да 11.07.) ты асабліва ўдачлівы. Агата АРЛЯНСКАЯ

Дзве гадзіны да выступлення Сынкаўцы здаваліся дрымотнай, абязлюджанай вёскай. Толькі ў канцы Сёлка на лавачцы выседжвалі мужыкі і дзве бабулькі ў святочных касцюмах. Некалькі крокаў далей канчалася вуліца, віднеў няскошаны луг і сасновы лес.

- А вы можа з Орлі будзеце? пытае мяне жанчына.
- A чаму якраз з Орлі? здзіўляюся.
- Бо ў нас нявестка з вашых старон, з Орлі.

За апошнія дзесяткі гадоў апошняга стагоддзя Дуброўшчына густа перажанілася з Падляшшам. Вось у адных Сынкаўцах распавядалі мне пра нявестак з Рудутаў, Паўлаў, Орлі і Бельска. Вядома, усе яны зараз жывуць у Беластоку. Хоць бывае і рэальнае пасяленне:

- А такога Лук'янюка з Вялікіх Тыневічаў ведаеце? — спыталі там. — Ён ажаніўся з дзяўчынай з нашай вёскі. Прыслалі яго да нас паліцыянтам працаваць.
- А ці мажлівы ён чалавек? цікаўлюся рэпутацыяй земляка-падляшу-
- Мажлівы, мажлівы!

Калі паглядзець з перспектывы Сынкаўцаў на Бельшчыну ці Гайнаўшчыну, там проста рай: Бо ў вас усё праваслаўныя, — скажуць жанчыны на іншай лавачцы. У Навадворскай гміне праваслаўныя складаюць усяго каля дзесяці адсоткаў насельніцтва. У саміх Сынкаўцах, найбольшай у парафіі вёсцы, асталося толькі 64 жыхароў. Настрой мясціны ўдала зафіксаваны ў фільме Пятра Бароўскага "Канец песні". У час спектаклю "Ой даўно, даўно" сярод нашай публікі пабачу герояў той кранальнай пастаноўкі Бароўскага. Прэзентацыя фільма пра ціхае адміранне "на канцы свету" адбылася ў гэтым самым клубе ў час мінулагодняга Вялікадня. Пётр Бароўскі зараз дэманструе яго ў многіх краінах свету. Пасля сеанса ў Швецыі яму сказалі: Вашы героі яшчэ не згубілі душы. Падкажыцце, дзе яшчэ жывуць такія сапраўдныя людзі?

* * *

Хоць гэта непрыкметна простым вокам, Сынкаўцы па многіх прыкметах глабальная вёска.

- Да нас і англічанне з Фонду прынца Чарлза прыязджалі, — кажа мужчына, які разам з аднапляменцамі прыйшоў на спектакль. — Пасяліліся ў адной хаце, каб паглядзець як жыццё ў $\,$ нас выглядае. Фатаграфавалі сядзібы, запісвалі людзей...
- I "Прымакі" да нас прыязджалі, дадаюць Надзя Марчык і Гэля Данільчык, якія прыйшлі пад святліцу гадзіну да выступлення. — Тады столькі людзей наехала, што не злічыць. Цэлы пляц каля святліцы абставілі.

Мяне здзівіла, што пра "Прымакоў", родам з далёкага тут Гарадка, гавораць па імені як пра сваіх хлопцаў з вёскі.

Бо той кіроўца, што іх усюды возіць, — паясняюць мне бабулі, — то ён з нашай вёскі. То сказаў ім, давайце хлопцы да нас, у Сынкаўцы, хай народ павесяліцца.

Калі спытаю пра іншыя мерапрыемствы, кабеты назавуць Абыход. Вясковае свята, калі з бацюшкам на чале шэсця грамада абыходзіць усю вёску і моліцца ля крыжоў. За здароўе людзей, жывёлы і ўраджай. Якраз трэцяга мая, калі дзяржаўнае свята і выхадныя. На канец іудць у святліцу ўмацоўваць сваяцкія і грамадскія сувязі.

СЫНКАЎЦЫ ПАКАЗАЛІ СІЛУ! (2)

Каб абысці ўсю вёску і памаліцца ля ўсіх крыжоў, трэба найменш дзве гадзіны. У пачатку Сёлка цікавы надпіс на крыжы: ОД НАГЛАЙ И НЕСПАДЕВА-НАЙ СЬМЕРТИ СОХРАНИ НАС ГОС-ПАДИ. Такі сам надпіс пабачу на крыжы ў канцы доўгай вуліцы, пра якую кажуць Вёска. Мясцовая гаворка прысутна таксама ў інтэрнэце, карацей вёска мае свой блог, дзе ставіць каларытныя допісы на жывой беларушчыне (запісанай лацінкай). Калі чытаеш занатоўкі, аж не верыш, што гэтая вёска існуе ў рэальным свеце. Там проста жартуюць і смяюцца ўсе з усіх, як у якім тэатры.

У вёсцы жыве таксама прадпрымальнік Каленік, які вырошчвае расліннасць для прадукцыі экалагічных дахаў, якую прадае ў Нямеччыну. Яго новая фабрыка і новы дом грунтоўна выглядаюць на традыцыйным, беларускім доўгім панадворку. А палеткі з травой, пасеянай на адмысловай маце (гэтую расліну ў нас называюць рай і ёю аздабляюць магілы), знаходзяцца на загароддзі. Праз адкрытае акно мураванкі далятала песня-гульня Качушкі, якую матуля спявала дзеткам. Адразу падумалася пра вяселле і хрэсьбіны, якіх адчайна не хапае ў вёсцы.

* * *

Дзесяць хвілін да выступлення ўвесь пляц пры святліцы быў абстаўлены людзьмі і машынамі, як у дзень, калі выступалі "Прымакі". Кабеты з Вёскі прыйшлі на спектакль з галінкамі язміну ў руках. Бо ж Тройца! Словам, публіка апраўдала спадзяванні як нідзе, бо з'явілася ў два разы больш людзей, чым жыве ў вёсцы.

Пытаю ў Валіка Гічана як удалося склікаць столькі народу.

- Я хадзіў ад хаты да хаты і гаварыў што такі прыедуць...
- А вы якім шляхам сюды трапілі? — пытаю ў айца Славаміра Якімюка, настаяцеля з Ячна, які разам з матушкай і сямейкай, прыехаў на сваёй машыне паглядзець выступленне.
- Нам Баська Пякарская пазваніла з Беластока, — кажа айцец Славамір. — То як тут, будучы ў суседняй парафіі, не прыехаць!

Пасля спектакля бацюшка гаварыў пра ўзрушанасць і слёзы, якія наклікалі падляшскія хронікі.

— Там былі аповеды з маёй радзімы, — кажа айцец Славамір, сам родам з Дабрывады. — Гэтыя гісторыі я ведаю з дзяцінства.

А знаёмства з беларускім беластоцкім асяроддзем у святара старое і праверанае. Найстарэйшыя хлопцы бацюшкі, Ігар і Колька, хадзілі ў беларускі садок. Дакладней, іх прывозілі кожны дзень з падбеластоцкага Тапільца, дзе тады былі на парафіі. Ігар, зараз стройны кавалер, па-сямеймаму прывітаўся з цэлым Беластокам. Нечаканы візіт святара падняў на духу вяскоўцаў, якія ў нервах выглядалі свайго духоўнага апекуна з Новага Двара. У рэшце рэшт падрыхтаванае яму месца ў першым радзе занялі госці з Ячна. У цэлай культуры прыёму, ад пачатку да канца, быў відавочны царкоўны ўхіл арганізацыі свята. Каб прыняць гасцей, з кожнага двара зрабілі складчыну па дзесяць-пятнаццаць злотых, як пад якога епіскапа.

Пасля выступлення нас частавалі смачнай ядой, пітвом і добрым словам энергічныя і прыгожыя жанчыны: Яўгенія Гічан, Крыстына Данільчык, Анна Гічан і галоўны завадатар нашай сустрэчы Валенты Гічан. Спектакль мусіў зрабіць уражанне, бо там на месцы акцёраў ужо запрасілі ў Ячна.

